

SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Activity supported by the

Još uvijek imamo prostora za interesovanje za vino ili novicij

Centar za sigurnosne studije - BiH

prinik, znači prevažodno biti

Canada
ovranje. Mali je postotak žena koje su
izvještavale o žena koja zna uvoz može da

WISE

Enhancing Women's Visibility in Security Institutions
Unapređenje vidljivosti žena u institucijama sigurnosti

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Sarajevo, 2017. godine

IZDAVAČ

Centar za sigurnosne studije, Sarajevo

ZA IZDAVAČA

Denis Hadžović, generalni sekretar

UREDNIK

Sanjin Hamidičević

AUTORI

Denis Hadžović

Mirela Hodović

Benjamin Plevljak

ŠTAMPA

Sonic Studio, Sarajevo

ZA ŠTAMPARIJU

Emir Džinović

TIRAŽ

1300 primjeraka

**OSNAŽIVANJE ŽENA ZA JAČU INTEGRACIJU U SEKTOR SIGURNOSTI
BOSNE I HERCEGOVINE KROZ JAVNU PROMOCIJU USPJEŠNIH LIDERKI**

www.css.ba/wise

Projekat „WISE – Unapređenje vidljivosti žena u sigurnosnim institucijama“ implementira Centar za sigurnosne studije, a finansijski podržava Kanadski fond za lokalne inicijative.

Activity supported by the
Canada Fund for Local Initiatives

Activité réalisée avec l'appui du
Fonds canadien d'initiatives locales

Canada

*“Mišljenja sadržana u ovoj publikaciji ne odražavaju
obavezno i mišljenja Vlade Kanade”*

SADRŽAJ

OБРАЋАЊЕ АМБАСАДОРИЦЕ КАНАДЕ.....	4
PРЕДГОВОР.....	6
УВОД.....	8
1. ПОЛИЦИЈСКЕ СТРУКТУРЕ.....	10
1.1 ПОЛИЦИЈСКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ.....	10
1.2 ОСТАЛЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ПОЛИЦИЈСКОГ СЕКТОРА БИХ.....	12
2. ОБАВЈЕШТАЈНО-СИГУРНОСНА АГЕНЦИЈА БИХ.....	12
3. УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БИХ.....	13
4. ПРАВОСУДНИ СИСТЕМ У БИХ.....	13
5. МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ И ОРУЖАНЕ СНАГЕ БИХ.....	14
5.1 МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ БИХ.....	14
5.2 ОРУЖАНЕ СНАГЕ БИХ.....	15
6. ЗАКЛJУЧАК.....	15
ИНТЕРВЈУИ.....	18
КАЈМАКОВИЋ Diana.....	18
КРЕСО Medžida.....	20
МАЈКИЋ Dušanka.....	22
МЕШЕТОВИЋ Mersida.....	24
МИЈАЧ Ana.....	26
ПЕНДЕШ Marina.....	28
РАШКОВИЋ Mirjana.....	30
ТЕШАНОВИЋ Mirela.....	33
ТОМИЋ Ankica.....	36
ТРИШИЋ Ljiljana.....	39

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

LISTA SKRAĆENICA

AEPTM	Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine
AFIV	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja Bosne i Hercegovine
APP	Agencija za policijsku saradnju Bosne i Hercegovine
BD BiH	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
BPK	Bosansko-podrinjski kanton
CFLI	Kanadski fond za lokalne inicijative
CSS	Centar za sigurnosne studije
DKPT BiH	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMUP	Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova
FUP	Federalna uprava policije
GP BiH	Granična policija Bosne i Hercegovine
HNK	Hercegovačko-neretvanski kanton
JGP	Jedinica Granične policije
K10	Kanton 10
KS	Kanton Sarajevo
MO BiH	Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine
MS BiH	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NATO	Organizacija Sjevernoatlantskog ugovora
NVO	Nevladina organizacija
OS BiH	Oružane snage Bosne i Hercegovine
OSA BiH	Obavještajno-sigurnosna Agencija Bosne i Hercegovine
PBD BiH	Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine
PK	Posavski kanton
RS	Republika Srpska
SBK	Srednjobosanski kanton
SIPA	Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine
SPS	Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine
TK	Tuzlanski kanton
UIO BiH	Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine
UN	Ujedinjeni narodi
USK	Unsko-sanski kanton
VSTV BiH	Visoko sudska i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
ZDK	Zeničko-dobojski kanton
ZHK	Zapadnohercegovački kanton

POUPART, Isabelle Ambasadorica Kanade u Bosni i Hercegovini

Poštovani čitatelji/čitateljice,

Suština Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a je da žene trebaju biti potpuno i ravnopravno uključene u promovisanje i održavanje mira i sigurnosti. Rezolucija poziva države širom svijeta da povećaju učešće žena u rješavanju sukoba, kao i u uspostavljanju i održavanju mira. Ona zahtijeva da rodna perspektiva bude ugrađena u mirovne i sigurnosne napore i da se posebna zaštita pruži ženama i djevojčicama tokom oružanih sukoba. Implementacija Rezolucije 1325 je od temeljne važnosti za našu težnju ka sigurnosti i stabilnosti.

Imala sam ličnu čast da podržim implementaciju Rezolucije 1325 kroz moju službu u Stalnoj misiji Kanade pri Organizaciji sjevernoatlantskog ugovora te kao ambasadorica Kanade pri Organizaciji za sigurnost i saradnju u Evropi. Bila mi je čast da radim zajedno s posvećenim ženama i muškarcima koji su neumorno radili kako bi se osiguralo da žene nisu prisutne samo u prostoriji, nego i da sjede za glavnim stolom kada je u pitanju promocija i održavanje mira i sigurnosti u svim aspektima i na svim nivoima.

Iako je nakon usvajanja Rezolucije 1325 postignut veliki napredak, još uvijek ima mnogo toga da se uradi. Kontinuirano sam uz nemirena ranjivošću žena i djevojčica koje žive u zonama sukoba, teškim traumama utisnutim u svijest i tijela onih koji su preživjeli rodno zasnovano nasilje, nekažnjavanjem počinitelja ratnih zločina, sporošću promjena i našeg kolektivnog neuspjeha u zaštiti najugroženijih pojedinaca.

Međutim, znam da stvari mogu biti drugačije i to je razlog zbog čega sam vrlo zadovoljna da je Kanada pomogla u profilisanju inspirativnih liderki koje rade u sigurnosnom sektoru Bosne i Hercegovine, kroz uspješnu saradnju s Centrom za sigurnosne studije. Naš cilj je da kroz takve inicijative zadržimo naš fokus na nastavljanju ostvarivanja neposrednog napretka u provedbi Rezolucije 1325, istovremeno inspirirajući angažman budućih generacija.

Povećanje učešća žena u sigurnosnom sektoru podržava naše sveobuhvatno djelovanje u pravcu mira, napretka i održivog razvoja. Vlada Kanade već dugo vremena daje prioritet ravnopravnosti spolova, osnaživanju žena i djevojčica, kao i unapređenju ljudskih prava. Naš fokus na ova pitanja je samo povećan s premijerom Trudeau-om na čelu, koji je poslao jake signale sopstvenog ubjedjenja imenovanjem rodno uravnotežene vlade, jasno naglasivši da se on sam smatra feministom. Kanada je posvećena radu s međunarodnom zajednicom kako bi se osiguralo da djevojčice i žene širom svijeta imaju priliku da žive zdrave, sigurne i osnažene živote.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Da li bi trebalo da veći broj žena bude uključen u sigurnosni sektor u cjelini? Apsolutno. Veći broj žena treba da bude uključen u sigurnosni sektor i one trebaju da budu uključene na svaki mogući način. Rezolucija 1325 postavlja uzvišen, ali dostižan cilj ravnopravnog i punog učešća žena. To znači veći broj žena koje rade kao policijske službenice, više žena kao sutkinja, više žena kao mirovnih pregovaračica i više žena koje odgovaraju na humanitarne krize. Riječ je o omogućavanju i osnaživanju žena u donošenju odluka o pitanjima državne sigurnosti. Riječ je o tome da nikad ne zaboravimo našu obavezu da zaštítimo najugroženije segmente društva, uključujući žene i djevojčice. Suština je u tome da je Rezolucija 1325 o činjenju svijeta mirnijim i sigurnijim mjestom.

Za mlade djevojke i žene, koje planiraju da izgrade svoje profesionalne karijere u sigurnosnom sektoru, važno je da vjeruju u sebe i da pronađu podršku u svojoj okolini - bilo u okviru svoje porodice ili tokom njihovih studija. To je ono što i ja pokušavam pružiti mojoj petogodišnjoj kćerci, tako da ona zna da je samo nebo granica.

Nadam se da ćete uživati čitajući ovu publikaciju i biti inspirisani njome!

Srdačan pozdrav,

Isabelle Poupart
Ambasadorica Kanade u Bosni i Hercegovini

PREDGOVOR

Poštovani,

Istraživati ulogu i položaj žena u Bosni i Hercegovini je teško, pogotovo kada je riječ o njihovoj zastupljenosti u institucijama sigurnosnog sektora. Od usvajanja Akcionog plana za implementaciju Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN-a o "Ženama, miru i sigurnosti" pa sve do danas, primjetan je napredak na planu uključivanja većeg broja žena na značajnim pozicijama u institucijama sigurnosnog sektora u BiH. Ipak, sprovedeno istraživanje pokazuje da većina tih institucija još uvijek ne ispunjava utvrđeni minimalni standard za manje zastupljeni spol u institucijama na svim nivoima vlasti (40%).

U ovom kontekstu, nije zanemarljiva ni činjenica da tradicionalna shvatanja i predrasude u razumijevanju rodnih uloga još uvijek negativno utiču na mogućnost mnogih mladih djevojaka i žena da izgrade profesionalnu karijeru, naročito u oblastima kao što su odbrana i policija. Osviještenost i razumijevanje važnosti principa ravnopravnosti spolova, kako od pojedinih sigurnosnih institucija, tako i cijelokupnog sistema uopšte, trebalo bi pomoći u otklanjanju prepreka za uključivanje žena i omogućiti im veće prihvatanje u svim oblastima rada.

Publikacijom "Žene u službi sigurnosti u Bosni i Hercegovini", Centar za sigurnosne studije ima za cilj da ukaže na društveni značaj uloge i položaja žena u sektoru sigurnosti Bosne i Hercegovine te istom podstakne i ohrabri mlađu populaciju da razmotre mogućnost izgradnje uspješne karijere u njemu. Nadamo se da će predmetno istraživanje naići na dobar prijem kod predstavnika institucija na svim nivoima vlasti u BiH, medijskih kuća i ostalih zainteresovanih čitaoca, obzirom da je u pitanju prvo empirijsko istraživanje na ovu temu u sektoru sigurnosti.

Ujedno, koristimo priliku da se zahvalimo Vladi Kanade koja je finansijski omogućila realizaciju našeg projekta putem Kanadskog fonda za lokalne inicijative (CFLI), kao i intervjuisanim sagovornicama i institucijama sektora sigurnosti koje su ustupile podatke o stanju zastupljenosti žena, čime su doprinijele provođenju ovog istraživanja.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

UVOD

Centar za sigurnosne studije (CSS) ima čast predstaviti izvještaj o rezultatima istraživanja sprovedenog u okviru šestomjesečnog projekta „Osnaživanje žena za jaču integraciju u sektor sigurnosti Bosne i Hercegovine kroz javnu promociju uspješnih liderki“, koji finansijski podržava Vlada Kanade putem Kanadskog fonda za lokalne inicijative.

Glavni cilj projekta je bio promovirati značajno učešće žena u oblasti sigurnosti Bosne i Hercegovine (BiH), te potaknuti i ohrabriti mlađu populaciju da razmotre mogućnost izgradnje uspješne karijere u sektoru sigurnosti, koji se tradicionalno smatra „muškim“ područjem angažmana. Konkretnije, cilj projekat je bio doprinijeti povećanju uključenosti osoba ženskog spola u aktivnosti vezane za promociju mira i sigurnosti u Bosni i Hercegovini i svijetu, te aktivno podržati implementaciju Rezolucije Ujedinjenih naroda (UN) 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u BiH.

Projekat je uključivao dvije glavne projektno-istraživačke aktivnosti. Prva se odnosila na obavljanje 10 intervjuja s uspješnim ženama iz sektora sigurnosti u BiH, koji su bili predstavljeni građanima putem javne kampanje, odnosno putem medija, društvenih mreža i zvanične internet stranice CSS.

Druga projektna aktivnost se odnosila na prikupljanje zvaničnih podataka iz oblasti kadrovske politike u institucijama sektora sigurnosti u BiH. To je uključivalo sprovođenje detaljnog istraživanja zastupljenosti spolova zaposlenika u policijskim strukturama, Obaveštajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine (OSA BiH), Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (UIO BiH), kao i u pravosudnom i odbrambenom sektoru. Prilikom analize podataka pokušali smo pružiti i kvalitativne procjene o stanju i položaju žena u tim institucijama. S obzirom na obim prikupljenih podataka, ali i predviđeni opseg ovog izvještaja, u nastavku su predstavljeni najznačajniji i najinteresantniji podaci.

Ključni nalazi

Analiza prikupljenih podataka pokazuje da policijski sektor u BiH ne ispunjava zakonski minimum u pogledu zastupljenosti jednog od spolova (40%), budući da je u njemu prisutno nešto malo više od 20% žena. Posmatrajući svaku policijsku instituciju pojedinačno, najbliže ispunjavanju zakonskog minimuma je Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona (MUP ZHK), u kojem su žene zastupljene sa nešto više od 28%.

Nasuprot tome, UIO BiH pruža pozitivan primjer, gdje su gotovo 42% njenih zaposlenika žene. Položaj žena u pravosudnom sektoru BiH je još pozitivniji jer se, zbirno gledajući, na pozicijama sudija i tužilaca nalazi gotovo 60% žena. Također, u pravosudnom sektoru se nalazi nešto više od 41% žena na rukovodećim mjestima. Međutim, zbirni podaci o ukupnom broju zaposlenih za četiri najviše sudske instance na državnom i entitetskom nivou, kao i u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine (BD BiH), pokazuju nedovoljan broj muškaraca, budući da su u tim institucijama žene zastupljene gotovo 67%. Najupečatljiviji primjer predstavlja Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u kojem žene čine približno 81% zaposlenika. Sličan trend je primjetan i kod zbirnih podataka za četiri tužilaštva na istim nivoima vlasti, gdje ukupno više od 61% zaposlenika čine ženske osobe. Najizraženije je Tužilaštvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine jer žene čine skoro 70% spolne strukture uposlenika.

Žene su nedovoljno zastupljene u sektoru odbrane Bosne i Hercegovine, gdje od skoro 10 000 zaposlenika žene čine manje od 8%.

Državni kontekst

Smatramo bitnim podsjetiti čitaoce, da je Rezoluciju 1325¹ usvojilo Vijeće sigurnosti UN 31.10.2000. godine. Radi se o prvoj rezoluciji tog tijela koja se konkretno bavi utjecajem rata na žene i djevojčice, te ženskim doprinosom rješavanju konfliktata i održivom miru.

Rezolucija 1325 ima poseban značaj jer poziva na povećanje učešća žena u procesima donošenja odluka, sprečavanju konfliktata, postkonfliktnim procesima, mirovnim pregovorima i operacijama. Insistiranjem na većem učešću žena u procesima donošenja odluka, stvaraju se preduvjeti za „veće uključivanje perspektive ravnopravnosti spolova u sektore odbrane i sigurnosti, te veću zaštitu i poštivanje ljudskih prava žena i djevojčica, kako u ratnim sukobima, tako i u procesima postizanja mira i sigurnosti“².

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda je 2008. godine, donio direktivu kojom se države članice obavezuju na izradu državnih/nacionalnih akcionalih planova za implementaciju Rezolucije 1325. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 27.07.2010. godine usvojilo državni Akcioni plan za period 2010 – 2013. To je, ujedno, prvi donesen akcioni plan za implementaciju Rezolucije 1325 u jugoistočnoj Evropi i osmi po redu u čitavoj Evropi. Drugi Akcioni plan, koji obuhvata period 2014 – 2017, usvojen je na Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 08.07.2014. godine i trenutno je u fazi implementacije³.

Pored Rezolucije 1325, u BiH postoje i dodatni mehanizmi u funkciji veće inkluzije žena u javnom životu. Jedan od njih je i Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 32/10).⁴ U članu 1. se navodi da se Zakonom „uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštitu od diskriminacije na osnovu spola“.

Od posebne važnosti je član 20. u kojem stoji da će državna tijela, bez obzira na nivo organizacije vlasti, osigurati i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Da bi postojala ravnopravna zastupljenost, u navedenim tijelima bi trebao biti jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu od 40%. Ako to nije slučaj, smatra se da postoji diskriminacija po osnovu spola.

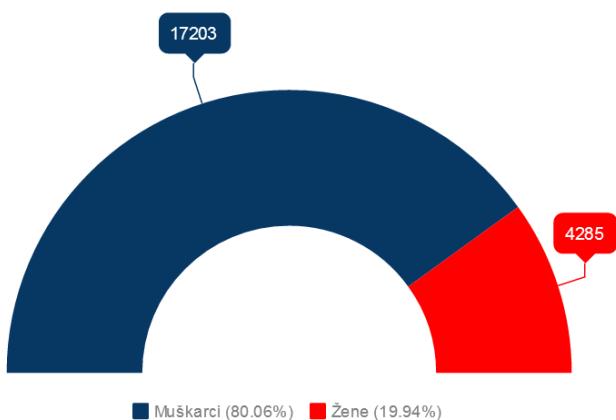

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

1. POLICIJSKE STRUKTURE

1.1 POLICIJSKE INSTITUCIJE

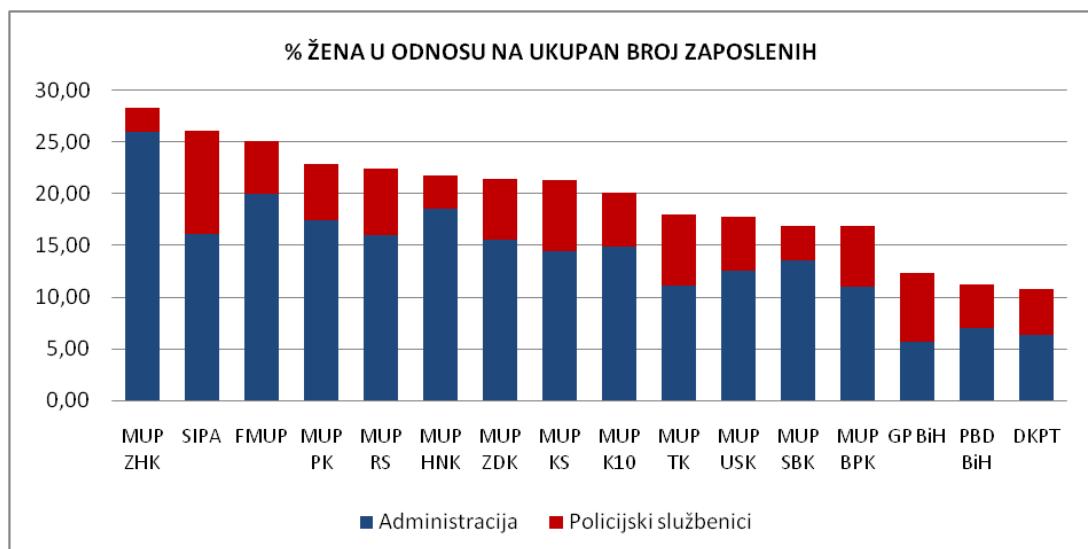
U BiH postoji 16 policijskih institucija⁵ i to: 11 u Federaciji BiH - FBiH (10 kantonalnih i Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova - FMUP), Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske (MUP RS), Policija Brčko distrikta BiH (PBD BiH) te 3 na državnom nivou (Državna agencija za istrage i zaštitu – SIPA; Granična policija BiH - GP BiH; i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH – DKPT BiH). U navedenim institucijama radi ukupno 21 488 osoba, od čega je 4 285 žena ili, procentualno izraženo, 19,94%.

Najmnogoljudnija policijska institucija je MUP RS u kojoj je zaposleno 6 792 osoba, dok je najmanja Ministarstvo unutrašnjih poslova Posavskog kantona (MUP PK) sa 201 zaposlenim.

Brojčano posmatrano, najviše ženskih osoba je zaposleno u MUP-u RS (1 523), a najmanje u PBD BiH (32). U odnosu na ukupan broj zaposlenih u određenoj instituciji, ženske osobe su najzastupljenije u MUP ZHK (28,38%), dok ih je procentualno najmanje u DKPT BiH (10,83%).

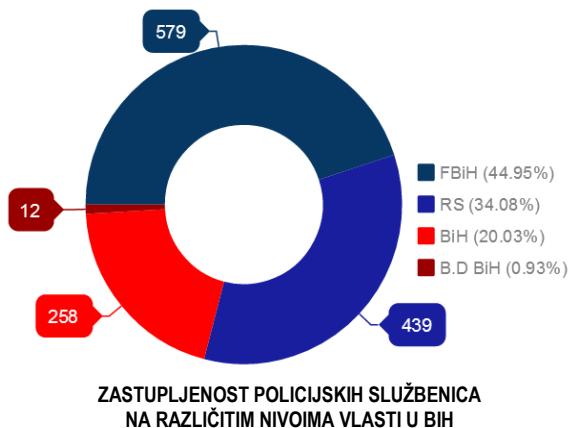
SPOLNA STRUKTURA SVIH ZAPOSLENIKA U POLICIJSKIM INSTITUCIJAMA U BIH

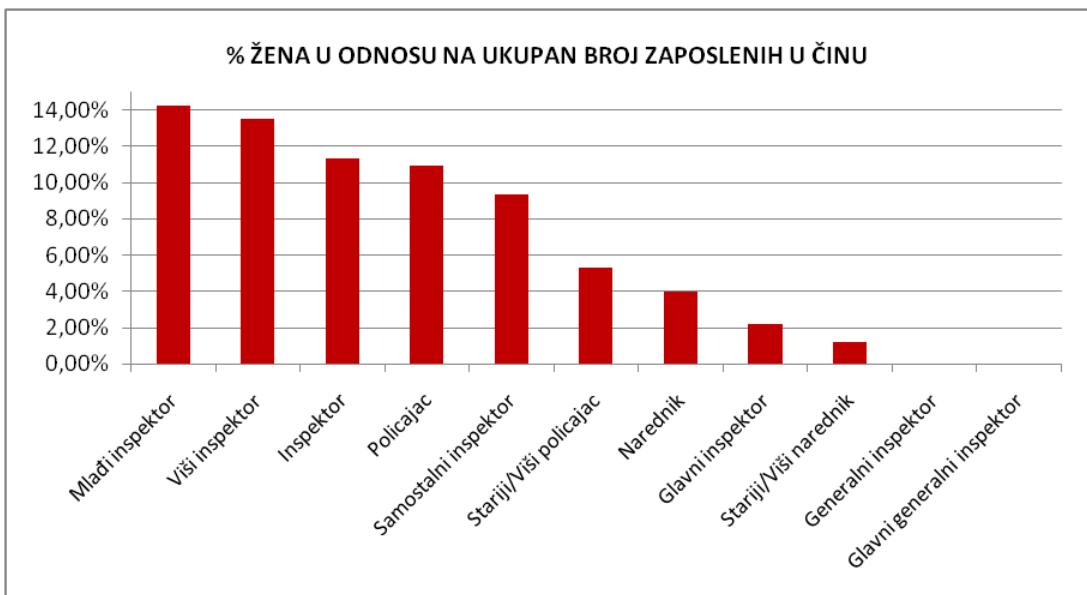
ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Policajski službenici

Od ukupnog broja zaposlenih u navedenim policijskim institucijama, 16 275 osoba ili 75,74% se nalazi u statusu policijskog službenika. Policijskih službenica ima ukupno 1 288 ili 7,91%. U kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova zaposleno je ukupno 7 076 policijskih službenika, dok ih je 535 ili 7,56% ženskog spola. Posmatrajući na nivou FBiH, taj entitet raspolaže sa 7 609 policijskih službenika, a 579 ili 7,61% je ženskih osoba. S druge strane, u Republici Srpskoj (RS) ima 5 160 policijskih službenika, a 439 ili 8,51% ih je ženskog spola. PBD BiH raspolaže sa 248 policijskih službenika, od čega je 12 žena ili 4,84%. Na nivou države postoji 3 258 policijskih službenika, dok je 258 ili 7,92% ženskih osoba. Dok je u MUP-u RS najviše policijskih službenika, najmanje ih se nalazi u MUP-u PK (154).

U odnosu na ukupan broj policijskih službenika u određenoj instituciji, žene su najzastupljenije u SIPA-i (14,26%). Zanimljiv je podatak da su ženske osobe procentualno najmanje zastupljene u statusu policijskog službenika u MUP-u ZHK (4,16%), budući da je u toj instituciji procentualno najviše žena u odnosu na ukupan broj zaposlenih.

U pogledu spolne strukture policijskih službenika prema činovima⁶, podaci pokazuju da su žene u BiH najbrojnije u činu policajca (499) i starijeg/višeg policajca (208). Nema ih u činovima generalnog i glavnog generalnog inspektora policije koji označavaju rukovoditelje ili njihove zamjenike u policijskim institucijama.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

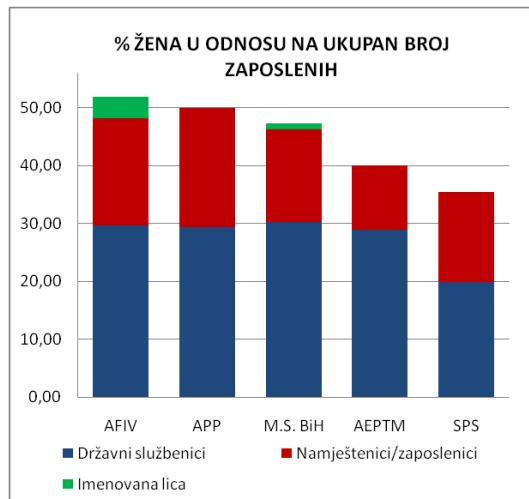
Najviši čin u kojem se nalaze četiri (4) ženske osobe u BiH jeste glavni inspektor – jedna je zaposlena u GP BiH, dok se preostale tri nalaze u MUP-u RS. U FBiH, tri (3) najbolje pozicionirane žene se nalaze u činu samostalnog inspektora – jedna je zaposlena u Federalnoj upravi policije - FUP (federalna uprava u sastavu FMUP-a), dok se po jedna nalazi u ministarstvima unutrašnjih poslova Sarajevskog (MUP KS) i Tuzlanskog kantona (MUP TK). U PBD BiH, dvije (2) najbolje pozicionirane policijske službenice se nalaze u činu inspektora. Policijske službenice imaju najslabiji položaj u DKPT BiH, budući da je najviši čin u kojem se nalazi jedna ženska osoba stariji narednik. U odnosu na ukupan broj osoba u određenom činu, žene su najzastupljenije kao mlađe inspektorice (14,26%), više inspektorice (13,52%) i inspektorice (11,3%).⁷

U pogledu rukovodećih mjeseta za status policijskih službenika, dostupni podaci⁸ pokazuju da je na 1 093 takve pozicije u policijskim institucijama u BiH samo 4,76% žena ili njih 52. U kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova samo se tri (3) žene nalaze na takvim mjestima i to u MUP-u TK, Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona (MUP USK) i Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona 10 (MUP K10). Najviše ih je u MUP-u RS (43), dok ih je samo šest (6) na državnom nivou u okviru SIPA-e.

1.2 OSTALE INSTITUCIJE POLICIJSKOG SEKTORA BIH

U ovu kategoriju spadaju institucije koje nemaju klasične policijske ovlasti, ali svojim aktivnostima doprinose policijskoj djelatnosti i sigurnosnom stanju u BiH. Tu spadaju Ministarstvo sigurnosti BiH (MS BiH) i njegove četiri upravne organizacije.⁹

U navedenim institucijama radi ukupno 520 osoba, od čega je 218 žena ili 41,92%. Najmnogoljudnija institucija je Služba za poslove sa strancima (SPS) koja ima 226 zaposlenika – ženski osoba 80 ili 35,4%. Najmanje zaposlenih ima Agencija za forenzička ispitivanja i vještacanja - AFIV (27), u kojoj radi 14 žena ili 51,85%. Ujedno, to je institucija koja ima brojčano najmanje uposlenih ženskih osoba, dok ih je najviše u MS BiH (89). Procentualno gledajući, žene su najzastupljenije u AFIV-u, a najmanje u SPS-u.

U pogledu imenovanih lica, u navedenim institucijama ih ima ukupno 19, od čega su jedino 3 žene ili 15,79%. Dvije imenovane ženske osobe se nalaze u MS BiH, a jedna u AFIV-u na poziciji direktorice te institucije. Osim MS BiH, ostale institucije su dostavile podatke na traženi način po pitanju državnih službenika na rukovodećim mjestima. U preostale četiri institucije, ukupno je 16 državnih službenika na rukovodećim mjestima, od čega je 6 žena ili 37,5%.¹⁰

2. OBAVJEŠTAJNO-SIGURNOSNA AGENCIJA BiH (OSA BiH)

Dolaskom novog rukovodstva u OSA-i BiH, evidentni su značajni koraci koje je poduzela ta institucija ka povećanju svoje transparentnosti i približavanju svog rada široj javnosti. Prvenstveno, to je primjetno kroz poboljšanje dizajna i dostupnog sadržaja na zvaničnoj internet stranici, ali i ažurnost u objavljivanju vijesti i novosti. Osim toga, pružanje doprinosa ovom projektu, kroz dostavljanje predmetno interesantnih podataka, ne samo da predstavlja odličan primjer saradnje institucije tog tipa, čiju suštinu i funkciju tradicionalno-historijski karakterizira određeni stepen tajnosti širom svijeta, s organizacijama civilnog društva, već se domaćoj javnosti,

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

po prvi put, pruža na uvid spolna struktura zaposlenih unutar Agencije.

U OSA-i BiH je zaposleno 26,24% žena, dok njihova zastupljenost na 27 rukovodećih mesta iznosi 24,24%. Međutim, kako se naglašava u dostavljenim podacima, zastupljenost žena na mjestima visokog menadžmenta u Agenciji iznosi 40%.

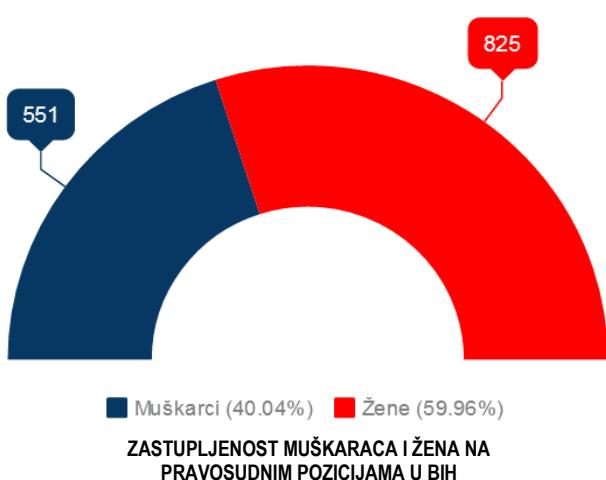
3. UPRAVA ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE BIH (UIO BiH)

UIO BiH je druga institucija s najvećim brojem uposlenika na državnoj razini. Prema dostupnim podacima, UIO BiH ima 2 468 uposlenika, od čega je 1 027 žena ili 41,61%. Državnih službenika je 1 133, dok je 563 ženskih osoba u tom statusu ili 49,69%. Na rukovodećim mjestima se nalazi 189 državnih službenika, od čega je 57 žena ili 30,16%. UIO BiH raspolaže sa 1 335 osoba u statusu zaposlenika, a 464 su žene ili 34,76%. U navedenoj instituciji ima 1 802 ovlaštena službena lica¹¹, od čega je 610 žena ili 33,85%. Na rukovodećim mjestima se nalazi 113 ovlaštenih službenih lica, a od tog broja 24 su žene ili 21,24%.

4. PRAVOSUDNI SISTEM U BIH

Prema podacima¹² Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH (VSTV BiH), 1 376 osoba se nalazi na pozicijama sudija i tužilaca u BiH. Od tog broja, 825 je žena ili 59,96%. Na poziciji sudije se nalaze 1 002 osobe, od čega je 636 žena ili 63,47%. S druge strane, u BiH ima 374 tužioca, a 189 ženskih osoba se nalazi na takvoj poziciji ili, procentualno gledajući, 50,53%.

Najviše sudija je u FBiH, njih 592, od čega je 394 žena ili 66,55%. Ujedno, FBiH je mjesto gdje su žene najzastupljenije u odnosu na ukupan broj sudija. Brojčano najmanje sudija se nalazi u BD BiH (27), a gotovo 41% čine žene. Također, u BD BiH je najmanja zastupljenost žena u odnosu na ukupan broj sudija. Situacija je gotovo identična i u pogledu tužilačke funkcije. Najviše tužilaca je u FBiH, gdje je i brojčano najviše ženskih osoba na takvim pozicijama (106) ili, procentualno izraženo, 50,48%. Najmanje je tužitelja, uključujući i brojčanu zastupljenost žena u spolnoj strukturi, u BD BiH. Međutim, zanimljivo je da su na tom nivou žene najzastupljenije u odnosu na ukupan broj tužitelja u iznosu od skoro 56%. Prema istom kriterijumu, najmanja zastupljenost žena je na državnom nivou, gdje ima ukupno 60 tužitelja. Od tog broja, nešto više od 48% čine ženske osobe.

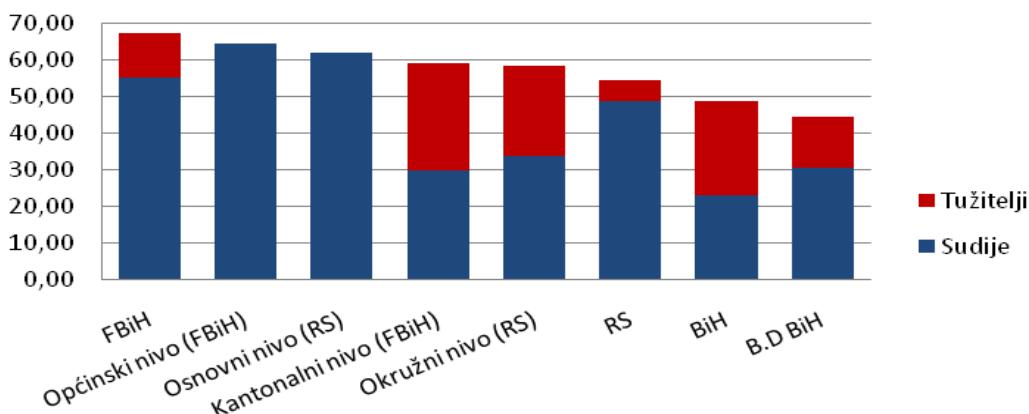

Prema prikupljenim podacima, u pravosudnom sistemu BiH postoje ukupno 94 rukovodeće pozicije, a na nešto više od 41% njih se nalaze žene. Brojčano posmatrano, najviše žena na rukovodećim pozicijama nalazi se u općinskim sudovima u FBiH – od 30 pozicija, na njih 14 se nalaze žene ili 46,67%. S druge strane, žene su procentualno najzastupljenije na rukovodećim mjestima na kantonalmu nivou – od 19 rukovodećih mesta, a što uključuje kantonalne sudove i tužilaštva, na njih 12 su žene ili 63,16%. Najmanje im je povoljan položaj na entitetskim nivoima i u BD BiH, gdje se na ukupno 9 rukovodnih pozicija ne nalazi nijedna žena.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

% ŽENA U ODNOSU NA ZBIRNI BROJ SUDIJA I TUŽILACA U BiH

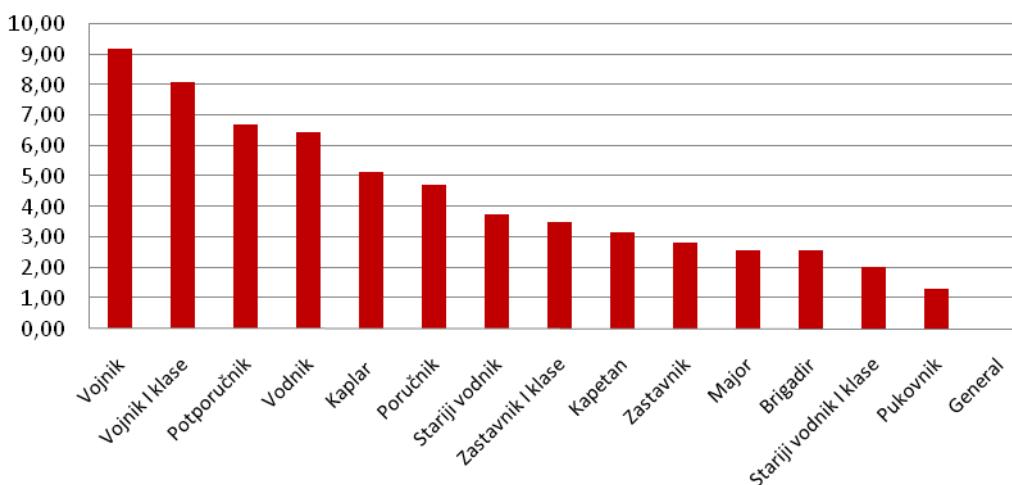

5. MINISTARSTVO ODBRANE I ORUŽANE SNAGE BIH

5.1 MINISTARSTVO ODBRANE BIH

Prikupljeni podaci pokazuju da u Ministarstvu odbrane BiH (MO BiH) radi ukupno 313 osoba, od čega je 120 žena ili, procentualno gledano, 38,34%. Od ukupnog broja žena zaposlenih u MO BiH, najviše ih je zastupljeno u statusu državnog službenika (njih 60), dok je najmanje žena u statusu profesionalnih vojnih lica raspoređenih u MO BiH (2 žene).

% ŽENA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH U ČINU

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

S ovim u vezi, zanimljiv je i podatak, da je u odnosu na ukupan broj žena u statusu profesionalnog vojnog lica samo jedna na rukovodećem položaju u MO BiH, dok su u statusu državnog službenika u nešto većoj mjeri zastupljene na rukovodećim mjestima i njih je ukupno 6. U statusu zaposlenika u MO BiH nalaze se ukupno 53 žene.

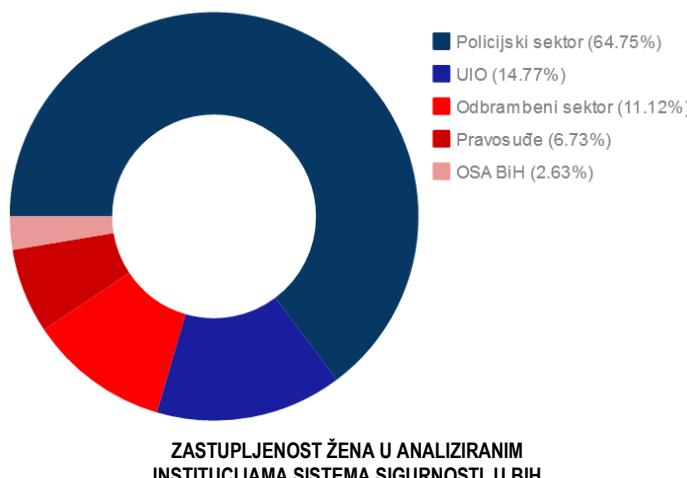
5.2 ORUŽANE SNAGE BIH

Prema dostupnim podacima, u Oružanim snagama BiH (OS BiH) radi ukupno 9 619 osoba, od čega je 655 žena ili 6,8%. Najveći broj zaposlenih u OS BiH nalazi se u kategoriji profesionalnih vojnih lica, od čega je 499 žena u tom statusu ili procentualno gledano 5,56%. U pogledu rukovodećih mjeseta u kategoriji profesionalnih vojnih lica, dostupni podaci pokazuju da je na 2 254 takve pozicije u OS BiH samo 2,53% žena ili njih 57.

Također, prikupljeni statistički podaci pokazuju da žene aktivno sudjeluju u OS BiH u gotovo svim kategorijama profesionalnih vojnih lica, od čina vojnika do čina brigadira. Procentualno gledajući, u pogledu spolne strukture prema činovima, najviše žena u OS BiH nalazi se u činu vojnika (9,19%) a najmanje ih je u činu pukovnika (1,3%). Podatak koji se najviše primjećuje u ovom kontekstu je da preovladava veliko interesovanje mlađe generacije djevojaka za vojnim pozivom što je učinilo čin vojnika i nazastupljenijim činom žena u OS BiH. Brojčano gledano, žene su najzastupljenije u činu vojnika I klase (155 žena), dok ih najmanje ima u činu brigadira (2 žene). Osim činova vojnika i vojnika I klase, žene u OS BiH procentualno su značajnije zastupljene i u činovima potporučnika (6,70%), vodnika (6,44%), kaplara (5,16%) i poručnika (4,73%). Treba napomenuti da BiH još uvijek nije dobila generalicu, dok je brigadir trenutno najviši čin žena u OS BiH.

6. ZAKLJUČAK

Prema zbirnim podacima, u policijskom, odbrambenom i pravosudnom¹³ sektoru, uključujući UIO BiH i OSA-u BiH, žene predstavljaju 19,44% od ukupnog broja zaposlenih. Procentualno gledajući, žene su najviše zastupljene u pravosudu BiH u odnosu na ukupan broj zaposlenih (64,55%), dok ih je najmanje u odbrambenom sektoru (7,83%). Ako se ovi nalazi dovedu u kontekst zakonom propisane minimalne zastupljenosti jednog od spolova u iznosu od 40% u državnim tijelima, jasno je da je neophodan dodatni rad na povećanju zastupljenosti žena u sigurnosnom sektoru u BiH.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

ZABILJEŠKE:

1 Rezolucija Ujedinjenih naroda 1325 „Žene, mir i sigurnost“ dostupna na url: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325\(2000\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325(2000))

2 Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (2013), *Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini za period 2014-2017 godine*, p. 3, boldirao autor.

3 Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (2014), *Izvještaj Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine o realiziranim aktivnostima po Programu rada za period 01.01.2014. – 31.12.2014. godine*.

4 Zakon dostupan na url: www.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=14467

5 Hadžović et al (2013), *Pregled stanja u oblasti policije u Bosni i Hercegovini*, p. 59.

6 Nazivi činova u policijskim institucijama u BiH su gotovo isti. Međutim, njihov broj varira u zavisnosti od institucije. U kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova, odnosno u njihovim policijskim upravama predviđeno je deset činova, dok preostale institucije imaju čin više. U nastavku se nalazi hijerarhijski prikaz činova od najnižeg ka najvišem: policajac; stariji/viši (MUP RS) policajac; narednik; stariji/viši (MUP RS) narednik; mlađi inspektor; inspektor; viši inspektor; samostalni inspektor; glavni inspektor; generalni inspektor – u kantonalnim policijskim upravama ovaj čin ima komesar, dok u ostalim institucijama pretežno zamjenik direktora; i glavni generalni inspektor–direktor policijske institucije.

7 Bitno je istaći da bi procentualna zastupljenost žena u činovima od mlađeg do glavnog inspektora vjerovatno bila nešto manja od one predstavljene u tabeli, da je DKPT BiH dostavila potpune podatke o ukupnom broju zaposlenih u navedenim činovima. Ipak, to ne bi uticalo na redoslijed procentualne zastupljenosti žena po činovima.

8 Podaci nisu kompletни jer ih određene institucije nisu dostavile na način kako je traženo. Tu spadaju MUP KS, MUP PK, Ministarstvo unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona (MUP SBK), PBD BiH i DKPT BiH.

9 To su Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja (AFIV), Agencija za policijsku podršku (APP), Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova (AEPTM) i Služba za poslove sa strancima (SPS).

10 Iako je iz dostavljenih podataka MS BiH nemoguće utvrditi ukupan broj državnih službenika na rukovodećim mjestima, na takvim pozicijama se nalazi samo jedna žena.

11 Prema članu 2. Zakona o Upravi za indirektno oporezivanje („Službeni glasnik BiH“ 89/05), ovlašteno službeno lice je lice koje obavlja poslove iz osnovne djelatnosti UIO BiH. Prema istom članu, pod osnovnom djelatnošću se podrazumijevaju poslovi i zadaci: carinskog nadzora, carinjenja robe, kontrole putnika i prijevoznih sredstava, revizija i kontrola naplate prihoda.

12 Podaci su dostavljeni 14.09.2016. godine.

13 Treba naglasiti da su se u istraživanju prikupljali kompletni podaci samo za osam najvažnijih sudskeh i tužilačkih institucija na državnom i entitetskom nivou, uključujući i BD BiH. Tu spadaju: Sud i Tužilaštvo BiH; Vrhovni sud FBiH i Federalno tužilaštvo FBiH; Vrhovni sud RS i Republičko tužilaštvo RS; i Apelacioni sud i Tužilaštvo Brčko distrikta BiH. Ti podaci su korišteni za izračunavanje zastupljenosti žena u zaključku.

KAJMAKOVIĆ, Diana Tužiteljica Tužilaštvo BiH

Obzirom na to da se više od 20 godina nalazite u tužilačkim poslovima, predstavljate itekako adekvatnu osobu da mladim naraštajima približite svoj rad. Šta znači biti tužiteljica, odnosno o kakvoj se profesiji radi i koje su to njene specifičnosti?

Još od studija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu i prvog susreta s krivičnim materijalnim i procesnim pravom zavoljela sam tu oblast i željela sam da se u budućnosti bavim tužilačkim poslom. Kao što vidite, ta želja mi se i ostvarila. Izmjenama i dopunama Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku 2003. godine, tužilački posao se promijenio, te tužiocu sami kroje, odnosno režiraju svoj posao i uspjeh. Koliko rada, truda i zalaganja, toliko i rezultata. Tužilački posao je veoma težak, naporan i, prije svega, odgovoran posao, jer se u vašim rukama nalaze sudbine ljudi, kako osumnjičenih, odnosno optuženih, tako i oštećenih u postupku.

„Žena koja zna svoj posao može da donese mnoge kvalitativne promjene“

Budući da ste žena, da li Vam je možda zbog toga bilo teže da dođete do dosadašnjih rezultata i uspjeha te, općenito, koliko ste napora i truda morali uložiti da biste to postigli?

Kao što sam ranije rekla, uvijek mi je bila želja da postanem tužiteljica. Puno truda, ulaganja i odricanja je bilo potrebno da bih došla do te pozicije. Činjenica

da sam žena nije mi otežala ovaj posao, bar ja to nisam dozvolila. Smatram da u ovom poslu muškarci i žene moraju i trebaju da budu ravnopravni te da jedino svojim trudom mogu da ostvare željene rezultate. Obzirom na balkanski mentalitet, u nekim svojim predmetima sam osjetila pritisak i teškoće prilikom rada, ali me to nije zaustavilo, već mi je dalo volju i elan da nastavim dalje da se trudim i da radim najbolje što znam.

U sektoru pravosuđa Bosne i Hercegovine 60% žena je na pozicijama sudija i tužilaca. S druge strane, 41% njih se nalazi na rukovodećim pozicijama u sudovima i tužilaštvo. Kako objašnjavate to stanje i da li su žene ravnopravne u praksi sa svojim muškim kolegama?

Čula sam jednom izreku da kada bi žene vladale svijetom ne bi bilo ratova, vladao bi mir. Ne smatram da bi pravosuđem vladao mir, ali smatram da bi žene fleksibilnije i upornije, da ne kažem temeljitije, radile neke stvari ili ih postavljale na svoje mjesto. U ovoj vrsti posla takvo stanje ne odaje neravnopravnost. Muškarci i žene su u praksi ravnopravni, imaju ista prava i obaveze, predmeti se dodjeljuju i rješavaju bez obzira na spol.

Prema Vašem mišljenju, koliko su općenito važni međuljudski odnosi u poslu kojim se bavite, naročito u pogledu muško-ženskih odnosa, te kakvo je stanje po tom pitanju u Tužilaštvu BiH?

Odgojena sam u porodici u kojoj se poštuje hijerarhija i zna se ko je stariji. Imala sam sreću da u svim radnim srednjima s kolegama imam odnos kao da su mi porodica, tako da sam svoj odgoj prenijela i tu. Zadnjih par godina sa teškom ekonomskom situacijom dolazi do promjena u svim sferama života pa tako i ovdje, ali, generalno, međuljudski odnosi su dobri, mada uvijek mogu biti bolji.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Da li smatrate da bi trebalo biti više žena na rukovodećim pozicijama u sektoru pravosuđa i koje bi kvalitativne promjene uslijedile eventualno u takvoj situaciji? Općenito gledajući, koje su to kvalitativne prednosti koje žena donosi u sektor pravosuđa?

Statistike pokazuju da omjer muškaraca i žena na rukovodećim pozicijama i općenito u poslu treba da bude 50:50. Znajući koliko su žene zastupljene u ostalim poslovnim sredinama, situacija u pravosuđu i omjer muškaraca i žena na rukovodećim pozicijama su još uvijek dobri. Kada analizirate svako ministarstvo ili bilo koji upravni organ, organ zakonodavne ili izvršne vlasti, Tužilaštva i Sudove, gdje su na rukovodećim pozicijama žene, možete primjetiti da nije bilo toliko propusta i da su takve institucije bolje radile. Zaključak je da žena koja zna svoj posao, što bi naš narod rekao „zna znanje“, može da doneće mnoge kvalitativne promjene, jer su žene prije svega energične, organizovane, detaljne, fleksibilne, razumne i sposobne su donositi važne odluke.

“Muškarci i žene su u praksi ravnopravni i imaju ista prava i obaveze”

Budući da ste tužiteljica u Posebnom odjelu za organizirani kriminal i korupciju, radite na procesuiranju vrlo opasnih osoba i skupina, a neki predmeti su dugo vremena plijenili pažnju naše javnosti. Kako se rad na takvima predmetima odražava na osobu i njen privatni život i kako održavate balans između porodičnog i poslovnog života?

Moja sreća je što imam punu podršku svoje porodice. Imaju razumijevanja za posao kojim se bavim, svjesni su tereta i opasnosti koji nosi i nekako su naučili da se nose s tim. Djeca i danas osjete posljedice mog rada na velikim predmetima. Često su bili tema izrugivanja i zadirkivanja druge djece, preživljavali su stres zbog raznih natpisa u novinama te raznih

dešavanja koja su bila vezana za nas kao porodicu, dok, s druge strane, kompletne ta situacije je doprinijela da moja djeca brže sazriju, postanu jača i otpornija. Balans je teško održavati, ali zahvaljujući podršci svog muža i svoje djece ja sam uspjela. Bilo je trenutaka kada sam mislila da neću uspjeti, da neću moći izdržati, jer ne bih voljela da privatni i poslovni život postanu jedno, iako je teško razdvojiti te dvije vrste života. U nekim segmentima posla nisam mogla da razdvojam privatno i poslovno, ali morala sam jer jedino tako možete uspjeti ostati čiste glave i ispravno razmišljati.

Koja je Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u sektorima pravosuđa i sigurnosti BiH?

Kratka poruka za sve mlade djevojke i žene: „Sve se može kad se hoće!“. Svojim trudom i zalaganjem možete da postignete sve što želite. To što ste žene ne treba da vas spriječi u ostvarenju vaših ciljeva. Koliko god je teško graditi profesionalnu karijeru u sektoru pravosuđa i boriti se sa svim preprekama, toliko vas svaki postignuti uspjeh ispunjava i donosi osjećaj ponosa.

Fotografija: Tužilaštvo BiH

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

**KRESO, Meddžida
Sutkinja
Sud BiH**

U svojoj bogatoj profesionalnoj karijeri bili ste na pozicijama sudije, tužioca i advokata. Možete li nam reći koje su specifičnosti pozicija na kojima ste bili?

Svaka od ovih pozicija nosila je sa sobom veliku odgovornost, istovremeno predstavljala izazov, no što je najvažnije svaka je donijela iskustvo bez kojeg se ne može biti ni dobar sudija, ni dobar tužilac niti dobar advokat. Teoretsko znanje koje se stekne u obrazovnim ustanovama samo je baza koja se kroz praksu, predanim radom i snagom volje, kontinuirano gradi. Taj put je dug i tu prečica nema. Ukoliko neko misli da ga, gradeći karijeru, može skratiti – u velikoj je zabludi jer neznanje, baš kao i znanje, vrlo brzo dolazi do izražaja. Tačno je da sam ja bila i advokat i tužilac, još uvijek sam sudija, i iz tog razloga duboko cijenim kolege jer sam svjesna težine posla koji obavljaju. Riječ je, dakle, o različitim ulogama koje sudije, tužioci i advokati imaju u sudskom postupku, no svaka od njih nosi svoju težinu i svaka je izuzetno važna.

odugovlačenju procesa imenovanja sudija. Međutim, Sud nikada nije podlegao tome i zato je danas još uvijek tu i zato su mu opstojnost i budućnost neupitni. Ja sam, kao predsjednica Suda, na kraju drugog mandata i odgovorno tvrdim da smo iz svake „bitke“ izlazili jači i odlučniji. Tokom svih ovih godina bili smo duboko svjesni da, u takvoj atmosferi, postoje samo dvije stvar koje nam mogu pomoći, odnosno koje nas mogu održati, a to su nezavisnost i rezultati rada koje mi imamo i koje niko ne može dovesti u pitanje. Dakle, Sud BiH se svojim predanim radom izborio za opstanak. Ako me pitate da li je bilo lako – nije, ali ako me pitate da li je vrijedilo – naravno da jeste.

**“Žene se svojim
dokazanim radom,
znanjem i stručnošću
trebaju nametnuti”**

Sud Bosne i Hercegovine je procesuirao neka od najtežih krivičnih djela u historiji bh. pravosuđa, bilo da se radilo o ratnim zločinima, organiziranom kriminalu ili terorizmu. S druge strane, postoji kontinuitet napada na integritet, nadležnosti i nezavisnost Suda. Kako uspjevate odbraniti Sud BiH i šta on znači za sigurnost države i društva?

Sud Bosne i Hercegovine jedna je od najvažnijih karika u pravosudnom lancu koji garantuje vladavinu prava na području cijele Bosne i Hercegovine. Od osnivanja, Sud BiH radi pod pritiskom, bilo da je riječ o prijetnjama ukidanjem, nepoštivanju njegovih odluka, uskraćivanju budžeta za neometan rad ili

U sektoru pravosuđa Bosne i Hercegovine, 60% žena je na pozicijama sudija i tužilaca. S druge strane, 41% njih se nalazi na rukovodećim pozicijama u sudovima i tužilaštima. Kako objašnjavate to stanje i da li su žene ravnopravne u praksi sa svojim muškim kolegama?

Što se mene tiče, ako je tačan podatak koji ste iznijeli, to je dobra vijest. Iz iskustva koje imam žene su izuzetne radnice, hrabre su i odvažne. U Sudu BiH također je situacija „u korist žena“ i one su te koje su nosile i još uvijek nose veliki teret ovog posla i veliku odgovornost. No, da ne bih bila pogrešno shvaćena dozvolite da pojasnim - ja nisam za ideju da žene

trebaju biti ravnomjerno zastupljene samo zato što su žene, dakle na osnovu spolne pripadnosti. Smatram da se žene svojim dokazanim radom, znanjem i stručnošću trebaju nametnuti. Dakle, niko po osnovu spola ne treba biti ni podređen, a ni privilegovan. Trebamo se voditi drugim kriterijima, ali ti kriteriji moraju biti isti za sve.

Da li smatrate da bi trebalo biti više žena na rukovodećim pozicijama u sektoru pravosuđa i koje bi kvalitativne promjene uslijedile eventualno u takvoj situaciji? Općenito gledajući, koje su to kvalitativne prednosti žena u sektoru pravosuđa?

Smatram da sposobne, stručne i odgovorne žene koje profesionalno obavljaju posao treba podržati. Žene su, kada je riječ o Sudu BiH, u ključnim momentima pokazale hrabrost i profesionalnost, a biću slobodna reći, i održale Sud BiH. Međutim balans ne treba praviti po svaku cijenu, ne treba ga praviti na silu. Na šta bi Sud BiH danas ličio, ako bi ga uopšte bilo, da u njemu radi 90% žena koje nisu dovoljno stručne i koje nisu dorasle dodjeljenoj funkciji? No, ovo što kažem za žene odnosi se i na muškarce: dakle, samo rad, znanje, stručnost i odgovornost su dovoljno dobri argumenti i oni moraju biti iznad nacionalnih – barem kada je riječ o ovoj branši.

Poslovi sudije ili tužioca su izuzetno odgovorni i vrlo često stresni. Kako održavate balans između porodičnog i profesionalnog života, naročito zbog pozicije koju obnaštate, i imate li savjet za Vaše mlađe kolegice?

Mjera u svemu je najbolja stvar. Teško će biti uspješni poslovno, ako ste potpuno nezadovoljni privatno i obratno. Ponekad posao zahtjeva dosta odricanja, rada, truda i napora za koje niste ni svjesni da ste u stanju podnijeti. Međutim, to nije svaki dan. Niko takav tempo ne bi mogao podnijeti svaki dan. No, kada se dese problemi, kada se nađete u teškoj situaciji, uredi je dati sve od sebe, ne štedjeti se. No, poslije toga potrebno je, radi mentalnog zdravlja, posvetiti se nečemu drugom, porodici, prijateljima, stvarima koje volite i koje vas čine sretnim. Onda se na posao vraćate sretni, zadovoljni i spremni za nove izazove - to je jako važno.

“U ključnim momentima, žene su pokazale hrabrost i profesionalnost te održale Sud BiH”

Koja je Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u sektorima pravosuđa i sigurnosti BiH?

Moja poruka je da imaju strpljenja i da svoj profesionalni put grade tako što će se njime za 10 ili 20 godina ponositi, a ne stidjeti ga se. Danas je vrlo popularno presakati po nekoliko stepenica kako bi se što prije došlo do određene funkcije i napredovalo u karijeri. Sistem to omogućava, ali to je pogrešan sistem. Od takvih država ima više štete nego koristi, a posljedice mogu biti fatalne za cijelo društvo. Zato je moj savjet mladim pravnicima da nikada ne prestanu učiti, ulagati u sebe i cijeniti priliku da rade sa iskusnjim kolegama, jer iskustvo im niko ne može dati, mogu ga samo steći.

Fotografija: Sud BiH

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

MAJKIĆ, Dušanka

Poslanica

Parlamentarna skupština BiH

Kakav je, prema Vašem mišljenju, položaj žena u sektoru odbrane i sigurnosti u BiH uopšte?

Rezolucija 1325 Savjeta bezbjednosti UN-a „Žene, mir i bezbjednost“ usvojena je prije više od 16 godina pa, ipak, domaća ali i međunarodna iskustva govore da nam je na ovom planu ostalo još mnogo posla. Brojne su inicijative domaćih institucija, NVO-a, ali i međunarodnih organizacija, kako bi se stvari u ovoj oblasti mijenjale u korist rodne ravnopravnosti, većem stepenu demokratizacije i nužnih reformi u ova dva značajna sektora. Podaci surovo govore da je sektor odbrane i bezbjednosti u BiH još uvijek tipično muški posao i da se stanje u tom segmentu ne mijenja bez obzira na sve što institucije preuzimaju.

Broj žena profesionalnih vojnih lica u Oružanim snagama BiH (OS BiH) kreće se negdje oko 5%. Od ukupnog broja pripadnika OS BiH žene su zastupljene sa procentom oko 6%, sa čime nikako ne smijemo biti zadovoljni. Ako se tome doda podatak da je najveći procenat žena profesionalnih vojnih lica iz kategorije vojnika, a da je najmanji procenat žena u činu oficira, onda to govori da se u BiH u narednim godinama mора uraditi mnogo više, naročito u okviru implementacije Akcionog plana UN Rezolucije 1325 u BiH, ali i Zakona o ravnopravnosti polova.

Svjesna sam da se radi o regionalnom problemu sa kojim se pokušavaju izboriti i druge zemlje iz našeg okruženja, poput Srbije, Crne Gore i Makedonije. Treba naglasiti da se neophodnost i značaj participacije žena ne može mjeriti samo brojem mjesta koje žene zauzimaju na različitim nivoima odlučivanja, već i mogućnostima da suštinski utiču na kreiranje javnih politika unutar sektora odbrane i bezbjednosti.

Da li smatrate da bi žene trebale biti više zastupljene u sektoru odbrane i sigurnosti i koje su prednosti njihovog uključivanja u te strukture?

Žene bi trebale biti mnogo više zastupljene u sektoru odbrane i bezbjednosti u BiH. Jasno je da vojni ili policijski poziv više nije u kategoriji isključivo muških poslova. Okolnosti se mijenjaju, žene i muškarci imaju jednakе šanse, ali, očigledno, nemaju još uvijek jednak interesovanja prema ovom pozivu. Nije lako promijeniti tradiciju naroda koji žive na ovim prostorima, iako vrijeme koje dolazi najavljuje promjene i u tom segmentu. Poznato je da su žene veoma zainteresovane za očuvanje dobre i stabilne države. Takođe, znamo da nijedna zemlja sa stabilnim odbrambeno-bezbjednosnim sistemom nikada nije otpočela rat. Zar samo ta činjenica nije dovoljna da se broj žena na mjestima odlučivanja u sektoru odbrane i bezbjednosti značajno poveća?

“Postoje jednakе šanse, ali nejednako interesovanje za vojni ili policijski poziv”

U prethodnom mandatu bili ste na čelu Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost, da li ste lično predlagali provođenje konkretnih aktivnosti za unapređenje položaja žena u sektoru sigurnosti i odbrane?

Moram priznati da žene nisu nikada bile posebno zainteresovane za članstvo u Zajedničkoj komisiji za odbranu i bezbjednost. Mnoge su to pravdale previše muškim poslom. U parlamentarnom sazivu 2006 -

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

2010 godina bila sam jedina žena među 12 članova te komisije. Taj broj se nikada nije povećao više od tri. To dovoljno govori kako se promjene u ovom segmentu sporo i teško sprovode, čak i u Parlamentarnoj skupštini BiH koja bi morala na tom planu imati mnogo više senzibiliteta i mnogo snažniji impuls za promjene.

“Žene su veoma zainteresovane za očuvanje dobre i stabilne države”

Kako ocjenujete dosadašnje provođenje Akcionog plana za implementaciju rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325 u institucijama sektora odbrane i sigurnosti u BiH?

Iako podaci govore da je BiH prva država u regionu koja je usvojila Akcioni plan 2010-2013 godina, kao i da su predstavnici Ministarstva odbrane BiH bili angažovani i na novom Akcionom planu 2014-2017 godini, smatram da i dalje treba raditi na podizanju svijesti o značaju rodne ravnopravnosti i ohrabrenju mladih žena da se uključe u sektor odbrane i bezbjednosti i da time daju svoj puni doprinos.

Koja je Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje bi se eventualno odlučile da svoju karijeru grade u sektorima sigurnosti i odbrane?

Ovom prilikom želim da ohrabrim i pozovem mlade žene da se priključe ovom zanimljivom, ali zahtjevnom sektoru. Izgradnja dobrog društva zavisi i od ženskih radnih sposobnosti, njihovih iskustava i stavova. Nedostatak ravnoteže između društvenog uticaja žena i muškaraca znači redukciju u mnogim mogućnostima našeg života.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

**MEŠETOVIĆ, Mersida
Brigadirica
Oružane snage BiH**

Koje su prednosti i nedostaci posla kojim se bavite?

Načelno imam stav da rijetko koji posao ima svoje nedostatke. Moj posao nema nedostataka jer uvijek kažem da je biti vojnik human poziv i absolutno ne bih postojanje oružanih snaga ili vojski stavila u negativan kontekst i rekla da je to neki posao koji ima nedostatke. Međutim, da svaka profesija ima svojih loših trenutaka vis-a-vis međuljudskih odnosa i sličnih situacija, iza toga stojim. Ni ova profesija nije imuna od toga. Međutim, za razliku od nekih drugih profesija, profesija ljudi u uniformi, bez obzira da li se radi o vojnicima, policajcima ili vatrogascima, podrazumijeva timski rad. Kada ste angažovani u jednom ovakvom segmentu, to u startu podrazumijeva timski rad, oslonac ljudi jednih na druge, a kada morate tako da živite i radite, onda se tu stiču posebna prijateljstva i jedan poseban respekt jednih prema drugima. To vam garantuje da ćete svoje poslove i zadatke dobro izvršiti. Svako u životu bira svoju profesiju. Profesiju koju obavljam jako volim i nemam ljudskog poriva da kažem nešto loše o tome.

S obzirom da radite posao koji se tradicionalno smatra „muškim“, koliko ste napora morali uložiti da dodete do trenutne pozicije?

Jako puno. Kada smo obilježavali desetu godišnjicu UN Rezolucije 1325, očekivala sam da će stvari u ovoj državi i u svijetu krenuti nekakvim boljim tokom, bar što se tiče angažovanja žena u pojedinim „muškim profesijama“. Imamo vrlo jasnu zakonsku legislativu koja kaže da nema absolutno nikakve diskriminacije ni po polu, ni po rasi, ni po vjerskom ili seksualnom opredjeljenju. Međutim, činjenica je da bilo koju osobu ženskog pola pitate, da li su ravnopravne sa svojim muškim kolegama, mislim da

će vam rijetko koja imati mogućnost da to potvrdi jer implementacija zakona nije lagan posao i zahtijeva i promjenu svijesti. Koliko se realno bavim pitanjem rodne ravnopravnosti u sektoru sigurnosti, a upoređujući i ostale sektore, nisam vidjela da žene imaju prirodni poriv da pomognu jedna drugoj. Konkretnije, da žena koja „ispliva“ i dođe blizu vrha ili na vrh piramide, ima poriv da pomogne drugim ženama ili je dovedena u takvu situaciju da nema ni mogućnosti da pomogne. Generalno, krivnja se ne može pripisati tim ženama, već vas sistem jednostavno doveđe u takvu poziciju da ne možete puno toga uraditi. Sada zamislite koliko je tek teško izboriti se u profesiji koja „pripada muškarcima“. Nadam se da će nove generacije donijeti svježe vjetrove i da će djevojkama, koje sada kreću prvim koracima u ovom sistemu, biti puno lakše.

Da li smatrate da su žene u sektoru sigurnosti ravnopravne sa svojim muškim kolegama?

Nažalost, moram reći da žene u sektoru sigurnosti nisu ravnopravne sa svojim muškim kolegama. Ponavljam, legislativa je jedno, a njena implementacija u sistem nešto sasvim drugo. Vjerujem da će trebati još dosta vremena da se žene izbore za punu ravnopravnost u ovom sistemu i puno promjena društvene svijesti, naročito svijesti muških kolega s kojima radimo. Također, biće potrebno mnogo umrežavanja i pomoći žene ženi, odnosno nas kolegica koje imamo više činove, da pomognemo onim kolegicama koje imaju niže činove i onim koje, tek, započinju svoju karijeru. Osim toga, ovo je imperativ koji stoji pred bosanskohercegovačkim društvom jer su žene resurs, odnosno potencijal jednog društva. Ako nemate dovoljno muškaraca, morate koristiti žene i što prije steknu potrebne uslove za obavljanje određenih pozicija u društvu, društvu će biti lakše.

„Biti vojnik znači prevashodno biti human“

Kako uspješna žena u sektoru sigurnosti održava balans između poslovnog i porodičnog života?

Ovo su pozicije gdje nema radnog vremena. Ono jeste precizirano zakonom i određenim propisima, ali dodete u poziciju kada više niste u kancelariji ili kada niste u onom normalnom okruženju gdje obavljate svakodnevne poslove. Govorim, naprimjer, o upućivanju vojnika na posebne zadatke. Kada se dese prirodne nepogode, ako radite u jedinici koja je dobila zadatak da učestvuje u saniranju svega toga, vi nemate više ono osmočasovno radno vrijeme. Vi morate biti na terenu. Za primjer se mogu uzeti i operacije podrške miru. Trenutno smo u poziciji da još uvijek šaljemo dobrovoljce u misije podrške miru, ali će jednom doći vrijeme kada će predstavljati obavezu. Ako u takvim situacijama nemate podršku vaših najbližih, onda je to jako teško, da ne kažem i nemoguće. Također, mora biti uloženo dosta htijenja, razumijevanja i sopstvenog odricanja da biste jednostavno mogli imati svoj psihološki mir i stabilnost kako bi rezultat vašeg posla bio na odgovarajućem nivou. Izvršavati svakodnevne poslove nije lako, a zamislite još ako hoćete da dobijete i taj prefiks uspješan. Tada sve to mora biti duplo pa još ako ste i žena, onda stvarno treba jako puno toga.

Da li smatrate da bi žene trebale biti više zastupljene u sektoru sigurnosti BiH i zbog čega?

Svakako da žene trebaju biti više zastupljene u sektoru sigurnosti. Postoje situacije koje vam nameću poslove i zadatke gdje jednostavno morate prići osobi s različitim pozicijama. Konkretnije, kada šaljemo žene u misije, postoje društva gdje jednostavno nije prihvatljiv kontakt između muškarca i žene ili muškarca s mlađima i djecom. U takvim situacijama

žena ima svoju vrlo intenzivnu ulogu. Za primjer možemo uzeti i obavljanje poslova na međunarodnim prelazima. Ako se sumnja u određene neprihvatljive aktivnosti žene, zakon i običajno pravo zahtjevaju da žena razgovara sa ženom, da žena pretresa i fizički pregleda ženu. Također, u slučaju nasilja u porodici, žena će se puno jednostavnije otvoriti ženi, ispričati svoj slučaj, već što će to uraditi s muškarcem. Dakle, u sigurnosnim institucijama moramo imati refleksiju strukture društva u kojem živimo. Ta refleksija podrazumijeva da imamo i mlade ljude, srednju i stariju generaciju te, generalno, muškarce i žene u sistemu. Znači, svakodnevno obavljanje poslova i zadataka, odnosno servisiranje građana Bosne i Hercegovine nam diktira da mora biti više žena u svim segmentima društva pa tako i u sektoru sigurnosti.

Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje bi se odlučile da karijeru grade u sektoru sigurnosti u BiH?

Kada mi ljudi postave pitanje, da li bih opet gradila svoju karijeru u oružanim snagama, a budite sigurni da nije uvijek bilo lijepo, kažem da bih. Uvijek sam govorila, biti vojnik znači prevashodno biti human. Biti spreman da žrtvuješ svoj život ili dio svoga tijela, da bi neko u ovoj zemlji ili negdje u svijetu bio miran i siguran, velika je stvar i to ne može svako raditi. Ljudi koji vole slobodu, koji vole da rade častan posao i da budu ponosni na ono što rade, sigurno će naći dobar razlog da rade u Oružanim snagama BiH. Uvijek bih preporučila mlađim ljudima da dođu i probaju. Rijetko ko kaže na kraju da nije za ovog posla i sigurno da mlade djevojke trebaju da uđu u ovaj sistem, da doprinesu ulozi žene u oružanim snagama svojim većim brojem, zalaganjem, htijenjem i umjećem da rade ovaj posao. Na kraju će sigurno biti zadovoljne.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

**MIJAČ, Ana
Starija policajka
MUP ZDK**

Kako procjenjujete položaj žena u Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona i u policijskim strukturama u BiH uopšte?

U odnosu na raniji period, uočljiva je ekspanzija žena na rukovodnim mjestima, čiji je rad, zalaganje i trud rezultirao imenovanjem na određene pozicije, odnosno unapređenjem. Međutim, smatram da je još uvijek potreban veći rad i zalaganje od strane žena nego muških kolega radi postizanja takvih rezultata. S obzirom da sam u kontaktu s kolegicama iz drugih policijskih struktura i agencija, mislim da dijele moje mišljenje i da je tako i kod njih.

“Žene se zalažu više za rješavanje tudihih problema”

Radite u Jedinici za sprečavanje narušavanja javnog reda i mira, odnosno na obezbjeđenju značajnijih sportskih događaja, između ostalog i fudbalskih utakmica, te tokom kriznih situacija ili nemira. Možete li nam nešto više reći o specifičnostima Vašeg posla i koliko je neophodno truda, rada i hrabrosti da bi se njime bavilo, naročito ženskim osobama?

Smatram da svaki posao iziskuje trud, rad i zalaganje ako čovjek zaista želi da profesionalno obavi svoj posao. Policijski poslovi su posebno zahtjevni jer u svakom momentu, bez obzira na radno vrijeme, a naročito pripadnici Jedinice za sprečavanje narušavanja javnog reda i mira, moraju biti spremni odgovoriti zadatku na profesionalan način, s punom koncentracijom i fizičkom spremnošću. Kolege od

kolegica očekuju jednaku spremnost za obavljanje zadataka i mogu računati na nas ravnopravno. Nerijetko se žene nađu u situaciji da im muške kolege priteknu u pomoć, instinkтивno, u namjeri zaštite, razmišljajući o njima kao o nježnijem spolu. Ipak, na svim fudbalskim utakmicama, protestima i drugim poslovima, žene su jednako angažovane kao pripadnice Jedinice, odnosno nisu iz bilo kojeg razloga poštedene.

Kako Vas doživljavaju Vaše muške kolege i da li smatrate da ste u njihovim očima ravnopravni s njima u poslu kojim se bavite?

Zbog stereotipnog razmišljanja, još uvijek postoji mišljenje kod pojedinih kolega da ženama nije mjesto na nekim radnim mjestima, pa tako i u policiji. Međutim, meni to može biti samo motiv da se više angažujem i pružim maksimum prilikom obavljanja poslova i zadataka koji su mi postavljeni.

Koliko su prema Vašem mišljenju međuljudski odnosi važni u poslu kojim se bavite?

Međuljudski odnosi su u ovom poslu ključan faktor jer mi, ipak, povjeravamo živote jedni drugima na terenu i u poslu općenito.

S obzirom da obavljate odgovoran i po prirodi vrlo rizičan posao, kako uspijevate održati balans između poslovnog i porodičnog života i koliko je važna podrška porodice?

Izuzetno je teško izdržati tempo, obzirom da nema kontinuiranog rasporeda rada i u svakom trenutku možemo biti angažovani i može biti potreba da se

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

javimo na službu. Tu nastupa porodica, čije razumijevanje je jako bitno i oni su mi motivacija za obavljanje posla kako treba. Zbog potreba javljanja na posao, često sam bila u situaciji da moram odgoditi sve porodične obaveze. Međutim, porodica je svjesna posla kojim se bavim i imaju veliko razumijevanje, a to mi olakšava da ga obavim kako treba i da ga ostavim iza sebe kada se vratim kući.

Koja je Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u policijskim strukturama u BiH?

Mišljenja sam da policijski posao nije zanimanje, već način života. Taj posao uspješno može obavljati samo onaj koji ga voli i koji je spreman tako da živi. Posebno zadovoljstvo i osjećaj satisfakcije pruža pomaganje drugima i to je najveća nagrada svima koji vole ovaj posao i bave se njime isključivo iz navedenih razloga.

„Policajski posao nije zanimanje, već način života“

Da li bi trebalo biti više žena u policijskim strukturama i koja je prednost, prema Vašem mišljenju, njihovog zapošljavanja?

Smatram da su žene spremne uložiti više truda i posvetiti više pažnje poslovima koje obavljaju jer su, po prirodi, senzibilnije i imaju više empatije prema drugim osobama. Prema tome, a imajući u vidu da su policijski službenici u službi građana, žene se zalažu više za rješavanje tudihi problema.

Fotografija: Privatna arhiva

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

**PENDEŠ, Marina
Ministrica
Ministarstvo odbrane BiH**

BiH je 2010. godine usvojila Akcioni plan za implementaciju UN Rezolucije 1325 koji podrazumijeva realizaciju određenih aktivnosti u pogledu unapređenja položaja žena i povećanja njihovog učešća i u sektoru odbrane BiH. Koje promjene su nastupile u praksi i u koliko mjeri od usvajanja tog dokumenta?

Bosna i Hercegovina je jedna od prvih zemalja u jugoistočnoj Evropi, te među prvih osam u Evropi, koje su usvojile državni Akcioni plan baziran na UN Rezoluciji 1325. Taj plan ne podrazumijeva samo osnaživanje uloge žene, nego prepoznaje sve probleme s kojima se žene susreću u društvu pa, između ostalog, njihovo zlostavljanje i diskriminaciju u političkom, javnom, kulturnom i svakom drugom obliku društvenog života. Na bazi tog Akcionog plana, BiH je trebala kroz svoje parlamente na državnoj, entitetskoj i kantonalnoj razini provesti određene aktivnosti kako bi postojće zakonodavstvo uskladila s time. Ta rezolucija ne jača samo ulogu žene, već se zapravo stvaraju uvjeti ili pretpostavke da se poduzmu aktivnosti koje će prevenirati određene probleme i posljedice s kojima se žene susreću. Razlozi zašto se takva jedna rezolucija uopće usvojila su, između ostalog i ratna dešavanja, u kojima su žrtve rata najčešće žene i djeca. Kada govorimo o Ministarstvu obrane BiH, mogu reći da smo mi, što se tiče Rezolucije 1325, poduzeli određene aktivnosti u smislu prepoznavanja uloge žene u sigurnosnom sektoru. Nastojali smo da osobe koje smo poslali u mirovne misije, časnice ili vojnikinje, imaju adekvatan tretman i u tu svrhu svesrdno smo koristili njihova stečena iskustva za pripremanje slijedećih rotacija. Međutim, za to je jako bitna politika spolne ravnopravnosti, koja nije u biti bazirana na Rezoluciji 1325, već na prethodnim rezolucijama i generalno na ulozi žene u društvu. Mi smo nastojali, da kroz sva dokumenta koja proizilaze iz Zakona o obrani i Zakona o službi BiH, pružimo jednakе mogućnosti

mladim ženama i muškarcima da se prijave na natječaje u Ministarstvo obrane, bilo da se radi o vojničkim pozicijama, dočasničkim, časničkim ili pozicijama državnih službenika. Osim toga, mislim da smo kroz određenu kampanju, provedenu uz podršku pojedinih veleposlanstava, poput Kraljevine Norveške i Velike Britanije, ipak postigli da se značajan broj mladih žena opredijeli za vojnički poziv.

Budući da ste prva žena na poziciji ministra odbrane BiH, da li Vaše imenovanje predstavlja i veća očekivanja za djevojke i žene u sferi odbrane u pogledu njihovog institucionalnog osnaživanja?

Nisam sigurna da ću vam možda odgovoriti onako kako vi očekujete na ovo pitanje. Vezano za moje imenovanje na poziciju ministriće obrane, prethodila su i određena imenovanja na poziciju zamjenice ministra. S druge strane, smatram da je moja politička stranka prepoznala značajnu ulogu žene u političkom životu, pa je stoga jedna od prvih stranaka koja je pružila mogućnost ženama da budu i na određenim političkim funkcijama. Ovu poziciju shvatam kao čisto političku i svjesna sam da nije bilo političke stranke koja me je podržala, ja vjerovatno ne bih bila na ovom mjestu.

Važnost uloge i ravnopravnog učešća žena u sferi odbrane, te prednosti uključivanja žena u sigurnost, samo su neke od tematskih oblasti konferencija kojima ste prisustvovali u prethodnom periodu. Možete li nam reći koje su to prednosti kada se govorи u kontekstu Oružanih snaga BiH?

Kao što sam već rekla, smatram da je uloga žene u političkom životu jako bitna. Pri tome ne mislim samo na njihov ukupni broj, već značaj i sposobnost žena

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

da ravnopravno sa svojim muškim kolegama sudjeluju u kreiranju političkog života jedne države pa, tako, i u oblasti obrane i sigurnosti. Također, smatram da je uloga žena značajnija jer one na drugaćiji način pristupaju rješavanju određenih problema i možda više, prilikom donošenja odluka, sagledavaju moguće posljedice. To je, vjerojatno, vezano i sa samom konstitucijom i fizičkom i fiziološkom razlikom između muškaraca i žena, ali i načinom pristupanja rješavanju problema. Na svim konferencijama na kojima sam sudjelovala, vidljivo je da se uglavnom bavimo posljedicama. Bavimo se posljedicama nakon rata, bavimo se posljedicama zloupotrebe žena u ratu kao jednog od oruđa ratovanja. Seksualno uzinemiravanje, odnosno silovanje žena, kako u posljednjem ratu kod nas, tako i u ratovima u Siriji i Afganistanu, na neki način je oružje rata. Nakon takvih stvari, mi se bavimo posljedicama, odnosno kako zalijeći rane, kako omogućiti tim ženama da nastave normalan život. S druge strane, da su možda žene sudjelovale u kreiranju određenih poteza koje su poduzimale pojedine vlade ili pripremale određene aktivnosti, možda do toga ne bi došlo. To postavljam kao jednu tezu, ali smatram, da većim angažiranjem žena u obrani i sigurnosti na rukovodećim pozicijama, davanjem mogućnosti da sudjeluju u pregovorima, razgovorima i edukacijama, doprinosimo jačanju svijesti i povećanju stupnja sigurnosti, odnosno da ćemo zbog toga imati manje posljedica. Zbog toga, mislim da je jako bitno da omogućimo i podržimo žene koje su u stanju aktivno i ravnopravno sudjelovati sa svojim kolegama u oblasti i obrane i sigurnosti. Također, smatram da je ta uloga žene na takvim pozicijama, koje su bile ili su još uvijek za određene civilizacijske tekovine nekih društava neprihvatljive, jako bitna i da se treba promovirati.

„Žene su u stanju ravnopravno sudjelovati u oblasti obrane i sigurnosti“

Obzirom da su Oružane snage BiH prepoznate kao kredibilan partner u operacijama podrške miru u svijetu, koliko se radi na kvalitativnom i kvantitativnom unapređenju učešća žena pripadnica oružanih snaga u mirovnim misijama?

Svaka mirovna misija podrazumijeva i značajne pripreme, kako psihičke, tako i fizičke, te određene treninge i edukaciju. Mi pružamo jednakе mogućnosti i, naravno, podržavamo da se značajniji broj žena javi za sudjelovanje u mirovnim misijama. Međutim, ne postoji preferencijski tretman ni za žene niti za muškarce. Svi imaju jednakе mogućnosti da produ selektioni proces i mislim da je broj žena koji je do sada sudjelovao u mirovnim misijama značajan i prepoznatljiv za prilike u Bosni i Hercegovini.

Da li u narednom periodu možemo očekivati da će BiH dobiti ženu generala?

Što se tiče Oružanih snaga BiH, smatram da se u procesu nominiranja osoba na poziciju generala trebaju steći uvjeti. Iako sam žena na poziciji ministra obrane, ne smatram da treba imenovati ženu na poziciju generala samo zato što je žena. Time joj nećemo pomoći, već samo odmoći, jer ona mora, kao i sve ostale kolege, proći određenu linearnu putanju u karijeri. Dakle, proći kroz sve faze vođenja i rukovođenja, od najniže postrojbe zapovijedanja do određenih najodgovornijih pozicija i u Ministarstvu obrane i u Oružanim snagama BiH. Jedino tako može graditi svoj integritet i kredibilitet te da je svi poštuju, ne zbog toga što je žena, već zbog toga što je zaslužila da bude general.

Koja je Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje namjeravaju graditi karijeru u Oružanim snagama BiH?

Karijera u Oružanim snagama BiH je zahtjevna. Često se mladi ljudi, bez obzira da li se radilo o ženama ili muškarcima, nađu pred zidom i određenim problemima prilikom stupanja na poziciju u oružanim snagama. Oni se ne trebaju bojati da se suoči s problemima i da ih rješavaju. Često smo svi mi u svojim karijerama nailazili na određene zidove, ali to ne znači da trebamo lupati glavom od njih, već trebamo naći načina kako zaobići ili preći prepreku. U tom smislu, smatram da osobe koje zbilja žele graditi bolju Bosnu i Hercegovinu, bolje bosanskohercegovačko društvo, a pogotovo kada se radi o mladim ženama, sigurno neće pogriješiti ako izaberu poziv u Oružanim snagama BiH.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

**RAŠKOVIĆ, Mirjana
Inspektorica
Granična policija BiH**

Kako procjenjujete položaj žena u Graničnoj policiji BiH i u policijskim strukturama u BiH uopšte?

Obzirom da BiH teži postizanju evropskog standarda, prema kojem zastupljenost žena u policijskim organima treba da iznosi negdje oko 30% od ukupnog broja zaposlenih, cijenim da Granična policija BiH (GP BiH) i ostale policijske agencije u BiH teže uspostavljanju rodne ravnopravnosti i unaprijeđenju položaja žena u policiji. Između ostalog, to je evidentno kroz projekte u kojima je GP BiH uzela aktivno učešće, kao što je projekat pod nazivom „Mreža žena policajaca“ uspostavljen 2010. godine i u kojem učestvuje još 14 policijskih agencija u BiH. Zatim, GP BiH u okviru normativnih mjera i nizom pravnih akata teži ispoštovati taj evropski standard kojim se podstiče zapošljavanje žena u policijske strukture u BiH. Ono što bih mogla da istaknem kao konkretni problem u GP BiH jeste činjenica da se u njoj identificira manjak žena na rukovodnim pozicijama.

S obzirom da radite kao inspektorica za graničnu kontrolu u JGP Trebinje, možete li nam reći o kakvom se poslu radi iz Vaše perspektive i koliko ste truda i napora morali uložiti da dođete do trenutnog položaja?

U GP BiH sam stupila kao kadet 2004. godine. Radim kao inspektor za graničnu kontrolu u Jedinici Granične policije Trebinje (JGP), čije područje odgovornosti obuhvata dužinu državne granice BiH u iznosu od oko 210 kilometara. Na tom dijelu granice se nalazi osam graničnih prelaza, od toga pet za međunarodni i tri za pogranični saobraćaj. Dakle, uzimajući u obzir tu činjenicu, kao i otežavajući momenat konfiguracije terena i specifičnosti

geografskog položaja u smislu ruta krijumčerenja narkotika i akciznih proizvoda, tj. aktuelne bezbjednosne problematike, iz svega navedenog proizilazi činjenica da se radi o relativno teškom i veoma odgovornom poslu. Što se tiče drugog dijela pitanja, da bi se uopšte došlo do položaja inspektora u GP BiH potrebno je ispuniti određene uslove koji su propisani setom pravnih akata koji regulišu napredovanje u službi, a to su adekvatna stručna sprema, relevantno profesionalno iskustvo, pohvale i nagrade stecene u okviru prethodnog rada, završeni napredni kursevi, nekažnjavanje u pogledu disciplinske odgovornosti, standardi propisani etičkim kodeksom, itd. Prema tome, sve ove kategorije koje sam nabrojala same po sebi zahtijevaju uloženi trud i u suštini nije bilo lako, naročito kada se tome doda obaveza majke i supruge u porodici. Međutim, svaki posao je izazov ako želimo kvalitetno da ga radimo, ali uz volju i izvjesni trud moguće je to postići.

„Žene treba da zavrijedu više pažnje u policijskim strukturama u BiH“

Kako Vas doživljavaju Vaše muške kolege i da li smatraste da ste u njihovim očima ravnopravni s njima u poslu kojim se bavite?

Uopšteno, konzervativne hijerarhijske strukture, kakve su i policija i vojska, imaju jednu karakteristiku da veoma teško prihvataju promjene i različitosti. Imajući u vidu činjenicu da je trenutno neki faktički odnos u

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

pogledu zastupljenosti polova u policijskim agencijama 90 naprema 10 odsto u korist muškaraca, samim tim formiraju se određeni klišei i predrasude u pogledu sumnje u kapacitativne mogućnosti žene u policiji. Međutim, ne trudim se takmičiti u svakom pogledu s kolegama muškog pola, već prosto težim ispuniti određeni lični i profesionalni standard za koji smatram da je u domenu policijskog posla dostupan ženi. Kada je u pitanju stav muških kolega u pogledu ravnopravnosti, želim da kažem da ne razmišljam mnogo o tome jer smatram da svako ima svoju disciplinu gdje može pokazati svoj maksimum i veoma mi je bitno da moje kolege u meni osjete ljudskost i pristupačnost toliku da su slobodni podijeliti svoj uspjeh sa mnom ili eventualno neku teškoću u poslu.

Koliko su prema Vašem mišljenju međuljudski odnosi važni u poslu kojim se bavite?

Međuljudski odnosi su veoma važna kategorija u radu i smatram da oni predstavljaju dio radnog ambijenta, odnosno neki psihološki prostor za djelovanje uopšte.

To je kategorija koja ima prosto tu moći da inspiriše ili da opstruiše čovjeka u radu, a, samim tim, i policajca, tako da u tom dijelu može znatno da utiče na profesionalnost policijskih službenika. Činjenica da policijske agencije zapošljavaju veoma veliki broj ljudi, konkretno agencija u kojoj ja radim zapošjava preko dvije hiljade ljudi, a organizaciona jedinica u kojoj djelujem broji preko sto pedeset zaposlenih, tako da je u tom ambijentu pravi izazov izgraditi dobre međuljudske odnose. Na pojedincu je svakako da postavi svoj standard i odluči da li će se zadovoljiti lošim, dobrom ili, pak, odličnim odnosima na poslu i u konačnosti dati doprinos unaprijeđenju tih odnosa. Obzirom da je svaki odnos minimalno dvostrana kategorija, svi mi možemo da utičemo i u datom momentu pomjerimo kriterijume, isključimo sujetu i slične subjektivne momente, kako bi se ti odnosi popravili. Time bi napravili sebi prostora za rad i apsolutno neko ljepše doživljavanje posla jer su stvarni ili potencijalni konflikti vodeći uzrok stresa današnjice.

Fotografija: Privatna arhiva

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

S obzirom da obavljate vrlo odgovoran posao, kako uspijivate održati balans između poslovнog i porodičnog života?

Balans između porodice i posla bih nazvala izazovom današnjice i to je zaista umijeće. Često je teško uskladiti oboje i najčešće sam ja ta koja otpim, prosto izvlačim neki maksimum iz sebe, ali to je moj zadatak i moja misija jer je emotivna satisfakcija koju crpim iz porodice moj generator za sve što radim, dok je posao moja obaveza, ali i potreba čovjeka da bude društveno biće. S jedne strane, imam ogroman motiv koji se ogleda u ulozi majke i supruge i cilj mi je olakšati i uljepšati život mojoj porodici, prije svega svojim prisustvom, ali to ponekad zaista nije moguće jer sa druge strane stoji taj neki propisani, ali i lično izgrađeni profesionalni standard kojem težim. Međutim, te problematične situacije rješavam pojedinačno, svaka je slučaj za sebe i u svakom konkretnom slučaju cijenim i vagam gdje mi je bitnije da dam veći doprinos. Dakle, veoma mi je bitno u konkretnom slučaju odrediti prioritete, uporediti ih i onda donijeti odluku.

Da li bi trebalo biti više žena u policijskim strukturama i koja je prednost, prema Vašem mišljenju, njihovog zapošljavanja?

Nesporna je potreba integrisanja žena u policijske strukture, samim tim što policijski posao u osnovi ima za zadatak primjenu preventivnih i represivnih mјera prema učiniocima ili potencijalnim učiniocima prestupa koji su pripadnici oba pola, gdje starosne struktura ima veoma širok raspon i gdje su zahtjevi u pogledu pristupa ljudima veoma osjetljivi. Dalje, veoma često u ulozi žrtava srećemo ranjive kategorije, a to su najčešće osobe koje su žrtve trgovine ljudima ili seksualnih delikata, zatim maloljetnici i sl. U tom smislu, cijenim da žene u policiji zavrijeđuju posebno mjesto jer smatram da je upravo njihova struktura, kao nježnijeg pola, adekvatna za obavljanje takvih vrsta poslova i da apsolutno mogu dati odgovor te da su, čak, i adekvatnije od muškaraca. Također, u smislu prednosti integrisanja žena, napomenula bih jednu karakteristiku, tačnije njihovu vrlinu koja se fantastično uklapa u jedan dio poslova kojima se bavi policija, a to je ta pregovaračka sposobnost i diplomatska crta žene kao ličnosti. Istraživanja

pokazuju da su žene definitivno adekvatnije za obavljanje poslova sa navedenom specifičnosti. U smislu policijskog posla, ta pregovaračka sposobnost se naročito ističe u primjeni jednog dijela odredaba Zakona o krivičnom postupku kada su u pitanju procesuiranja lica, a, također, i u okviru unutaragencijskog, međuagencijskog ili, čak, međunarodnog aspekta saradnje.

“Granična policija BiH teži uspostavljanju rodne ravnopravnosti i unaprijedenju položaja žena”

Koja je Vaša poruka za mlade djevojke i žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u policijskim strukturama u BiH?

Mnogo toga naizgled nemogućeg se može ako se ima dovoljno volje jer ona za sobom vuče trud, a trud vodi ka uspjehu. Razbijte predrasude i izgradite svoju karijeru jer ona može biti itekako dobra i plodonosna i onda kada se nosi uniforma.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

TEŠANOVIĆ, Mirela
Viša inspektorica
MUP RS

Kako procjenjujete položaj žena u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske i u policijskim strukturama u BiH uopšte?

U odnosu na raniji period, zadovoljna sam trenutnim položajem žena u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, kao i u ostalim policijskim strukturama u BiH. Primjetan je napredak jer su žene sve zastupljenije, kako u redovnim, tako i na značajnijim i bolje plaćenim poslovima. To je jako važno, ali smatram da postoji još dosta prostora za napredovanje i poboljšanje stanja. Nadam se da će u budućnosti položaj žena biti još bolji i značajniji.

Obzirom da imate značajan policijski čin, a što samo po sebi implicira iskustvo u policijskim strukturama, možete li nam reći o kakvom se poslu radi iz Vaše perspektive i koliko ste truda i naporu morali uložiti da dođete do trenutnog položaja?

Policijska profesija nije jednostavna i ima svoje specifičnosti, kao i svaki drugi posao. Međutim, prisutan je i dodatni rizik u obavljanju policijskih poslova, a, takođe, ni radno vrijeme nije uvijek fiksno. Sve su to izazovi kojih osoba, koja se odluči baviti policijskom profesijom bez obzira na pol, mora biti svjesna na samom početku. Imam 15 godina efektivnog staža i cijeli svoj dosadašnji radni vijek sam provela u policiji zahvaljujući prvenstveno svom policijskom obrazovanju. To je i odgovor na drugi dio vašeg pitanja kada je riječ o trudu i naporu koji osoba mora uložiti da bi se bavila policijskim poslom. Prije svega, to je policijsko obrazovanje. Takođe, fizička spremnost i bavljenje sportovima, odnosno aktivan sportski život, jedan je od preduuslova koji je jako bitan. Međutim, smatram da sama diploma srednjeg ili visokog policijskog obrazovanja nije dovoljna. Čovjek

uvijek treba nastaviti raditi na sebi i na taj način će adekvatno biti nagrađen određenim pozicioniranjem. Prije svega bih istakla poznavanje stranih jezika, u prvom redu engleskog koji je danas u širokoj primjeni. Bez policijske saradnje nema pravog policijskog posla, a bez poznavanja engleskog jezika ne možete komunicirati s kolegama iz Europe ili iz bilo kojeg dijela svijeta. S obzirom da je to neka moja ljubav, moram reći da učim i francuski jezik. Nadam se da će mi to donijeti jedan dodatni kvalitet da mogu dati veći doprinos svom ministarstvu, a, naravno, i da mogu ostvariti lični razvoj i neku ličnu satisfakciju dalje u karijeri. Pored visokog policijskog obrazovanja i stranih jezika, smatram da je neophodno i dalje se stručno usavršavati, ne samo kroz učešće na različitim seminarima, kursevima i konferencijama, već i akademski. Vođena tim stavom, završila sam magisterske studije i veoma sam ponosna što sam istraživala temu "Žene u policiji". Na kraju, takođe želim istaći da je u policijskoj profesiji jako važno posjedovati sklonost ka timskom radu, organizacijske sposobnosti i komunikacijske vještine.

Kako Vas doživljavaju Vaše muške kolege i da li smatrate da ste u njihovim očima ravnopravni s njima u poslu kojim se bavite?

Smatram da sam ravnopravna. Kada govorimo o odnosu mojih kolega prema meni, tu ne mogu generalizovati. Ljudi su različiti, različito gledaju na stvari, pa tako i na kolegice u nekim aktivnostima. Obično se možda te neke sumnje u određene sposobnosti javi u početku, ukoliko se ne pozajmimo dovoljno. S vremenom, kako upoznajemo jedne druge, stiče se i povjerenje, naročito tokom obavljanja timskih poslova i zadataka. Različite su situacije, ali generalno kolege poštuju kolegice. Više je onih koji poštiju, dok ima i onih koji još uvijek smatraju da je policija "muški sport".

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Koliko su prema Vašem mišljenju međuljudski odnosi važni u poslu kojim se bavite?

Jako su važni. Kao i u svakom poslu, ljudi se oslanjaju jedni na druge i timski rad je nešto što donosi poseban kvalitet. Međutim, kod policije to je posebna specifičnost, naročito u zavisnosti od linije rada na kojima ste raspoređeni. Recimo, kolege koje su na intervencijama, koji se nalaze u opasnim situacijama, moraju imati jako visok stepen međusobnog povjerenja. Moraju se kako dobro poznavati, da znaju ko šta može iznijeti u zadatku cijelog tima. U našem ministarstvu brojni su primjeri gdje se ljudi privatno druže, još tokom školovanja ili studiranja uspostavljaju prijateljske odnose, a takođe u pojedinim slučajevima imamo primjere sklopljenih brakova i odnose kumstva. Sve to jača međuljudske odnose i smatram da to stvarno utiče na kvalitet poslova, ali i na funkcionisanje organizacije u cjelini.

S obzirom da obavljate vrlo odgovoran posao, kako uspijivate održati balans između poslovog i porodičnog života?

To je isto jako važan segment. Udata sam i imam dvoje djece, koji su sada već tinejdžeri, te je jako teško uskladiti sve, naročito u početku. Razvijala sam svoj porodični i profesionalni život istovremeno, studirala sam i postala majka. Dok su djeca bila manja, prioritet sam davala njima. Nisam učestvovala na svim obukama koje su mi bile na raspolaganju i izbjegavala sam samoinicijativno prijavljivanje za zadatke koje sam mogla uspješno obaviti, jer sam znala da će to iziskivati više vremena i veće odsustvovanje od kuće. Ukratko, u prvom periodu svoje karijere prioritet mi je bio privatni život, jer smatram da sam bila potrebnija u kući nego u kancelariji. Danas mi je lakše jer su djeca tinejdžeri i imam veliku podršku supruga od samog početka. To je jako važno i to mi jako puno znači. Mislim da bez takvih odnosa ne bih uspjela ostati jednakom uspješna

u svom poslu kao što sam sada. Uvijek se taj balans može postići, ali treba puno truda i puno razumijevanja.

Da li bi trebalo biti više žena u policijskim strukturama i koja je prednost, prema Vašem mišljenju, njihovog zapošljavanja?

Mislim da bi trebalo biti više žena u policijskim strukturama. Prema međunarodnim standardima, žena bi trebalo biti 20% u policijskim strukturama. Međutim, mi još uvijek nismo dostigli taj procenat. Pored kvantitativnog, ja bih napomenula značaj i kvalitativnog dijela, odnosno raspoređenosti žena na rukovodećim pozicijama i u visokim činovima. Smatram da u tom pogledu još uvijek imamo prostora za napredovanje i da bi se ženama jednakom kvalifikovanim za neke pozicije trebala dati prednost. Prednosti, odnosno dodatne kvalitete koje žene mogu dati policijskim strukturama zaista su brojne. Prvenstveno, treba ih gledati jednakom kao i muškarce. Samo to je prednost, jer ako može muškarac zašto ne bi mogla i žena? S druge strane, i kolege često kažu da su žene po prirodi možda detaljnije, imaju više strpljenja, što je s kolegama koji imaju posebnu energiju i dinamiku odlična kombinacija. Ne bi naravno bilo idealno ni da samo žene rade u policiji. Upravo je ta kombinacija i ta sinergija nešto što može dati najbolje rezultate. Osim toga, neke poslove žene mogu bolje razumjeti, recimo kada se radi o maloljetničkom prestupništvu ili ženama koje su žrtve seksualnog ili porodičnog nasilja. Kvalitetniju izjavu i kvalitetniju pomoći žrtvi može dobiti i pružiti žena policajac, jer, prvenstveno iz same predrasude koju ta žrtva ili svjedok ima prema muškarцу, možda će biti otvoreniji prema ženi s pravim pristupom. Generalno, smatram da je najbolji model kombinovani rad, da ima i muškaraca i žena u timu.

U narednom periodu možda odete u mirovnu misiju. Kakva su Vaša očekivanja u tom pogledu i kakva su iskustva Vaših kolegica koje su eventualno već bile na sličnim misijama?

Kroz samu pripremu i cijeli taj dugotrajni proces usavršavanja i ispunjavanja svih uslova koji su potrebni za odlazak policijskog službenika iz Bosne i Hercegovine u jednu od tri mirovne misije u kojima do

“Još uvijek imamo prostora za napredovanje”

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

sada učestvujemo, imala sam priliku da kontaktiram i sa kolegama i kolegicama koji su stekli to iskustvo, pa sam, prema tome, i ja izgradila neka svoja očekivanja. Iskustva su u svakom slučaju pozitivna. Radujem se novim iskustvima i izazovima koje će da postavim pred sebe. Prije svega, to će biti rad u nekoj drugoj sredini, u međunarodnom okruženju. Takođe, to će biti rad u situacijama gdje su ljudi, nažalost, pogođeni ratnim konfliktima, kao što smo i mi u našoj prošlosti bili, tako da će ih moći bolje shvatiti. Mislim da će moći da odgovorim izazovima koji me tamo čekaju. S obzirom da će raditi u kontingentima s policijama iz cijelog svijeta, nadam se da će imati dobre kolege. To je jedinstveno iskustvo i posebno me raduje da će moći dati svoj doprinos u očuvanju mira koji nam je svima itekako bitan i treba ga čuvati i njegovati. Meni je drago ako budem mogla doprinijeti da se u nekoj zemlji održi mir, da se lokalna zajednica ponovo uključi u redovan, svakodnevni život i da dostigne moderne standarde kojima svi težimo.

Koja je Vaša poruka za žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u policijskim strukturama u BiH?

Budite uporne i vjerujte u sebe, jer istrajnost se uvijek isplati. Pokažite svoje kvalitete na najbolji mogući način. Dobrodošle ste i radujem se svim novim kolegicama i kolegama.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

TOMIĆ, Ankica Šefica Odsjeka za međunarodnu saradnju Ministarstvo sigurnosti BiH

Šta žene predstavljaju za sigurnost jednog društva ili države i koje su to prednosti koje donose žene njihovim uključivanjem u sektor sigurnosti i odbrane?

Žene za sigurnost jednog društva ili države su važne iz više razloga. Prvo, one čine više od polovine populacije u društvu i ako su one nesigurne, odnosno ako je ugrožena njihova sigurnost, ugroženo je i cijelo društvo i obrnuto. Drugo, percepcije žena o sigurnosti, kao i njihove potrebe za zadovoljavanjem različitih vidova sigurnosti, razlikuju se od percepcija i potreba muškaraca. Zato govorimo o rodnim aspektima ili dimenzijama sigurnosti. Ti aspekti su kroz povijest pa sve do zadnjih desetljeća zanemarivani, odnosno bavljenje sigurnosnim pitanjima bilo je isključivo „muški posao“. Sektorima sigurnosti i obrane su upravljali i „vladali“ muškarci. Muškarci su, u najvećoj mjeri, odlučivali i još uvijek odlučuju o sigurnosti žena. Ako se vratimo u daleku prošlost i prisjetimo odnosa prema ženama, posve je razumljivo zašto je trebalo čekati UN Rezoluciju 1325 „Žene, mir i sigurnost“, odnosno 2000. godinu, kada je jednoglasno usvojena na Vijeću sigurnosti UN-a. Prednosti uključivanja žena u sektor sigurnosti i obrane su višestruke. Mnoga istraživanja su dokazala da su žene sklonije pronaalaženju miroljubivih rješenja i kompromisa od muškaraca i imaju uglavnom negativan stav prema uporabi oružane sile. Rezultati i činjenice u nekim zemljama, koje su već značajno emancipirane, dokazuju kako sve veći postotak žena u policiji i vojsci značajno povećava njihovu profesionalnost. Također, istraživanja pokazuju da su građani zadovoljniji s radom npr. policijskih struktura u kojima je veća nazočnost žena. Građani više vjeruju u policijske, što rezultira većom suradnjom s policijom u otkrivanju informacija. Zasigurno, više žena u sektoru sigurnosti i obrane vodi do njegove veće profesionalnosti. Uvažavanjem „ženskih“ potreba, prioriteta, iskustava i gledišta postiže se održiv mir i osigurava stabilnost i

prosperitet svakog društva.

Šta je suština UN Rezolucije 1325 „Žene, mir i sigurnost“ i zbog čega je važna?

Usvajanje te Rezolucije predstavlja prekretnicu u povijesti odnosa prema ženama u kontekstu sigurnosti. Prvi put se ženama formalno priznaje doprinos u preveniranju i sprječavanju sukoba, kao i postkonfliktnoj izgradnji društava, te očuvanju mira i sigurnosti. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda tom Rezolucijom potvrđuje da oružani sukobi najviše pogadaju žene i djecu, kao i da su žene i djevojčice i nakon završetka sukoba žrtve seksualnog i fizičkog zlostavljanja i drugih vrsta nasilja. Provedba te Rezolucije, uz sedam naknadno usvojenih rezolucija, predstavlja temeljni okvir za zaštitu i poštivanje ljudskih prava žena i djevojčica. Rezolucija 1325 je potaknula ili dodatno ohrabriла mnoge žene i muškarce širom svijeta da progovore na drugačiji način o nasilju nad ženama i djecom, kako u ratnim, tako i u mirnodopskim uvjetima. Isto tako, jasno i nedvosmislo se zahtjevalo uključivanje i povećanje broja žena u svim fazama postizanja mira i sigurnosti.

Zamjenica ste predsjedavajuće Koordinacionog odbora za praćenje Akcionog plana za implementaciju UN Rezolucije 1325 „Žene, mir i sigurnost u BiH“ i shodno tome imate uvid u cjelokupnu problematiku položaja žena u sektoru sigurnosti. Da li zvanični statistički podaci pokazuju da je došlo do promjena u položaju žena u institucijama sektora sigurnosti i odbrane BiH?

Statistički podaci govore u „korist žena“. U proteklim godinama, posebice nakon donošenja prvog Akcijskog plana za provedbu UN Rezolucije 1325 u Bosni i Hercegovini iz 2010. godine, koji je bio prvi u Jugoistočnoj i osmi po redu u Europi, povećavao se broj žena u institucijama sektora sigurnosti i obrane. Provodenje sveobuhvatnih strateških mjera kroz Akcijski plan za implementaciju Rezolucije 1325

dovelo je do kreiranja povoljnijeg ozračja za povećanje sudjelovanja žena u policijskim i vojnim snagama, premda je to povećanje i dalje najuočljivije na nižim pozicijama.

*„Mali je postotak žena
koje su dosegle najviše
pozicije u institucijama
sektora sigurnosti“*

Međutim, ako usporedimo naše statističke podatke s onima iz susjednih država, u kontekstu odlučivanja u okviru sektora obrane i sigurnosti, mali je postotak žena koje su dosegle najviše pozicije u institucijama sektora sigurnosti, odnosno vojsci i policiji. Povećan je broj žena ministrica obrane i unutranjih poslova, ali broj generalica ili komesarica u vojsci i policiji je neznatan, posebice u državama Jugoistočne Europe. U Hrvatskoj je, primjerice, jedna žena unaprijeđena čin brigadne generalice. No, ipak je došlo do povijesne prekretnice jer su se ovi sektori „otvorili“ za ulazak žena u njih. Svakako ohrabruju podaci da se sve više žena odlučuje graditi svoju karijeru u institucijama sektora sigurnosti i obrane.

Fotografija: Privatna arhiva

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Žene su sastavna komponenta mirovnih misija u svijetu u kojima učestvuje i BiH od 2000. godine. Koliko je žena pripadnica oružanih snaga i iz policijskih struktura BiH učestvovalo u dosadašnjim misijama i kakva su njihova iskustva?

Što se tiče policijskih struktura, od 2000. godine, kada je upućen prvi policijski contingent u mirovnu misiju UN-a u Istočni Timor, u mirovnim misijama UN-a sudjelovalo je ukupno 268 policijskih službenika, od čega 41 žena, odnosno 15,29%. Trenutačno se nalazi 30% žena u tri mirovne misije u koje BiH upućuje policijske službenike i službenice: Južni Sudan, Cipar i Liberija. Kao što je razvidno, radi se o četverostruko većoj zastupljenosti policijskih službenica u mirovnim misijama, nego što je njihova prosječna zastupljenost u svim policijskim strukturama u BiH. Trenutačna zastupljenost žena u ukupnom broju policijskih službenika koje BiH upućuje u mirovne misije znatno je veća od ukupnog prosjeka država članica NATO i EU. U procesu selekcije kandidata za predmisionu obuku za sudjelovanje u mirovnim misijama, Ministarstvo sigurnosti daje prednost policijskim službenicama koje su uspješno položile test engleskog jezika i računala, te tako ispunile kriterije da sudjeluju na predmisionoj obuci, koja predstavlja preduvjet za upućivanje u mirovne misije. Ministarstvo sigurnosti BiH je dobilo i nagradu za uključivanje žena u operacije potpore miru Ujedinjenih naroda, kao i za njihov zapažen doprinos u izgradnji postkonfliktnih društava. Taj uspjeh je Ministarstvo sigurnosti uspjelo ostvariti zahvaljujući kontinuiranoj suradnji i potpori svih ministarstava unutarnjih poslova i agencija za provođenje zakona u BiH, uključujući i one u sastavu ovog Ministarstva, kao i entiteske i kantonalne, te Policiju Brčko distrikta.

“Veći postotak žena u policiji i vojsci značajno povećava njihovu profesionalnost”

Koji su budući izazovi u pogledu unapređenja položaja žena u sektoru sigurnosti i odbrane u BiH?

Najvećim izazovom smatra se „dominantan položaj muškarca u odnosu na žene“ u javnom životu u BiH, a to se reflektira i na poziciju i ulogu žena u tradicionalno „muškim strukturama“, kao što su vojska i policija. Takvo okruženje, tradicionalna shvaćanja i predrasude u razumijevanju rodnih uloga još uvijek negativno utječu na samopouzdanje i odluku žena da se odvaze u većem broju graditi profesionalanu karijeru u policiji i vojsci. Naš drugi Akcijski plan 1325 je koncipiran tako da se svladavanju ovih izazova posvećuje značajna pozornost. Međutim, izazovi u provedbi „Akcijskog plana 1325“ se i dalje odnose na nedostatak finansijskih i ljudskih resursa za kontinuiranu primjenu principa ravnopravnosti spolova u nadležnim institucijama. Osvještenost i razumijevanje važnosti tih principa još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini. Još uvijek se u nekim institucijama provedba Rezolucije 1325 „Žene, mir i sigurnost“ percipira samo kao „spolno razvrstana statistika“. Savladavanje tih i drugih izazova će zahtijevati i u budućnosti strpljiv, sustavan i multidisciplinarni pristup.

Koja je Vaša poruka za djevojke i žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u sektoru sigurnosti i odbrane BiH?

Moja je poruka djevojkama i ženama, koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u sektorima obrane i sigurnosti, da su to danas sektori koji su otvoreni za žene. U tim sektorima se poduzimaju različite mjere kako bi se privukao i motivirao veći broj žena da se odluče za policijski i vojni poziv. Isto tako, stvoreni su zakonski i institucionalni okviri za usavršavanje i napredovanje žena. To je proces koji će dugo trajati, ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u državama s dužom demokratskom tradicijom, ali i puno dužom povještu upošljavanja žena u vojsci i policiji. Međutim, vjerujem da je onima koji donose odluke jasno da će bez žena biti teško ili nemoguće izvršavati poslove i zadaće iz nadležnosti institucija sektora sigurnosti i obrane.

TRIŠIĆ, Ljiljana Direktorica Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja

Vaša agencija je jedan od pozitivnih primjera gdje su gotovo ravnomjerno zastupljena oba spola, prikupljeni podaci idu, čak, u korist žena, a i Vi obnaštate funkciju direktorice. Kako procjenjujete položaj žena u ostalim institucijama sektora sigurnosti u Bosni i Hercegovini i smatrati li da su žene ravnopravne sa svojim muškim kolegama?

Vaše pitanje podstiče me da skrenem pažnju da li, poslije toliko vijekova borbe, pojedinaca i raznih udruženja za prava žena i ostvarenih rezultata na tom polju, uopšte ima smisla odgovarati na njega? Nažalost, trenutna situacija na terenu pomalo ide u nekom drugom smjeru, iako lično, od rođenja, nemam osjećaj da su žene neravnopravne u našem društvu. Žene su u bivšoj Jugoslaviji i BiH bile ravnopravne s muškarcima. Sva ljudska prava mogle su da ostvare i tu su tradiciju i stečenu dobrobit prenijele i u naša sadašnja društva. Danas, žene se, kao i muškarci, mogu sasvim ravnopravno zapošljavati u državnu upravu, imati iste plate, odnosno imaju ista prava. Međutim, što se tiče rukovodnog nivoa, tu se prednost evidentno daje muškarcima, po mom mišljenju, neosnovano. To je naročito vidljivo u sektoru bezbjednosti i možda će to bolje potkrijepiti ovim primjerom. U oblasti odbrane i bezbjednosti samo smo ministrica odbrane BiH i ja na značajnijim rukovodnim pozicijama. To je pomalo porazno saznanje za mene kao ženu. Osim toga, problem žena rukovodilaca je najviše izražen na državnom nivou. Na nižim nivoima, u entitetima i kantonima, ima više žena na poziciji ministra. Naprimjer, u Republici Srpskoj trenutno se nalazi žena na poziciji predsjednice vlade. Međutim, na državnom nivou je, u ovoj oblasti, stanje neprihvatljivo.

Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja je jedna od upravnih organizacija unutar Ministarstva sigurnosti BiH i pruža bitnu podršku agencijama za sprovođenje zakona u

poboljšavanju stanja sigurnosti u našoj zemlji. Koje kvalifikacije treba imati osoba koja bi željela zasnovati radni odnos u Vašoj agenciji?

Zapošljavanje novog kadra je jedna od vrlo bitnih strateških značajki Agencije jer nismo dovoljno popunjeni. Svaki put, kada dobijemo mogućnost da primimo nove osobe, trudimo se zaposliti najbolje. Međutim, u posljednje vrijeme na tržištu rada, odnosno na javnim konkursima koje raspisujemo, ne javlja se puno stručnog kadra. Možda je razlog taj što mladi ljudi odlaze iz ove zemlje ne videći u njoj perspektivu, iako ne bih voljela da je tako, ili zbog ružne priče koja prati državnu upravu da se u nju zapošljava uglavnom prema nekim ne baš pozitivnim i legalnim preporukama. U svakom slučaju, forenzika je specifična oblast i zahtijeva široko obrazovanje i dosta stručnog znanja. Generalno gledajući, svaki kandidat koji aplicira za radno mjesto u bilo kojoj bezbjednosnoj instituciji, pa tako i u našoj Agenciji, trebalo bi da zna gdje dolazi. Bez namjere da mistifikujem ovu vrstu rada, ali neki nivo bezbjednosne kulture morao bi da postoji, odnosno da bude prisutan bar u nekom širem obrazovanju ljudi koji se odluče zaposliti u institucijama ovog tipa. Šta to znači? Moraju znati što ih čeka na tom poslu, iako nije ni teži ni komplikovaniji od bilo koje druge profesije u društvenoj zajednici, ali je usko stručan. Jednostavno, moraju znati da ono što saznaju na poslu nije za njihove kuće, a pogotovo ulicu. Također, transparentnost je odlika kojoj teži cijeli bezbjednosni sektor. Međutim, mora se znati što je kućni red, a što transparentnost. Dakle, osnovni je zadatak svakog čovjeka koji dođe u bezbjednosnu instituciju da odvoji bezbjednosno interesantno od onoga što to nije i ono što se mora sačuvati unutar kućnog reda. Uostalom, svakome ko radi u ovakvima institucijama trebalo bi da budu poznati standardi bezbjednosti. Naravno, motivisanost, spremnost da se radi i ljubav prema poslu su odlike koje bi morale pratiti čovjeka koji se prijavljuje na bilo koji posao.

ŽENE U SLUŽBI SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Koje kvalitete i prednosti donosi žena u sektor sigurnosti?

Donosi li ih uopšte? S obzirom da nas na rukovodnim pozicijama ima tako malo, ne bi se reklo da ih puno donosimo. Ipak, mislim da je to velika zabluda. Žene su po svojoj prirodi vrlo istrajne i vrijedne, a kada zacrtaju nešto, to uglavnom i nastoje da dovedu do kraja. Poznato je iz operativne prakse da su se žene u nekim složenim operativnim aktivnostima bolje snalazile nego muškarci. One mogu donijeti sistemu bezbjednosti mnogo toga. Još jednom bih da napomenem, ne znam zašto ih nema na nekim rukovodnim pozicijama, ali kada sam prisutna na promociji bilo koje klase na našim policijskim akademijama, žene često budu najbolji kadeti. Gdje se na tom putu izgube, odnosno zastanu, to je već neko drugo pitanje. Znam da ima mnogo stručnih žena u vojski i policiji, da su mnoge dobri operativci, te bi se trebalo povesti računa o njihovoj stimulisanosti, kao i pažnji i povjerenju tog velikog „muškog“ bezbjednosnog svijeta prema njima.

„Nedovoljna participacija žena u rukovođenju na državnom nivou“

Primjer ste uspješne žene u našem sektoru sigurnosti, koliko ste truda i napora morali uložiti da dodete do postojećih rezultata?

Bilo je, zaista, puno rada i odricanja. Kada me to pitate sada i kada se osvrnem, pa i ne vidim da je bilo nešto puno teško. Međutim, kada bih se malo duže prisjećala, sjetila bih se svih onih napora i svega onoga čega sam se morala odreći, ali ništa od toga nisam radila, a da nisam htjela. Bili su to sve neki moji privatni i profesionalni izazovi. S obzirom da nas je malo na rukovodnim pozicijama, za ženu je dodatni zadatak da bude što uspješnija i bolja na svom poslu. Dakle, nije uvijek bilo tako lako i reći će vam to kroz jedan lični primjer. Prije dvije ili tri godine, Ministarstvo bezbjednosti BiH je dodijelilo nagrade rukovodiocima bezbjednosnih institucija, odnosno svojih upravnih organizacija. Jedino ja nisam dobila nagradu, iako sam imala iste, ako ne i bolje rezultate od mojih muških kolega. Prema tome, često je ocjena ženskog

i muškog rada drugačija. Međutim, to nije pravilo i odraz je trenutka i ljudi koji odlučuju o tome. Ne možete da želite za nečim takvim, možete samo posmatrati s indignacijom. Ne može vam, čak, biti ni satisfakcija kada neko ko je donio takvu odluku napusti funkciju, jer je osnovna dužnost nas, koji radimo u bezbjednosti, ispunjavanje svog osnovnog zadatka – vrlo humanog i kreativnog, a to je borba za što bolju bezbjednost građana ove zemlje.

S obzirom da obnaštate odgovornu funkciju u organizaciji koja se bavi osjetljivim poslovima, kako uspijivate održati balans između porodičnog i profesionalnog života?

Svaki dan ima 24 sata i ako ga dobro podijelite i izanalizirate, odnosno sve obaveze i očekivanja od vas stavite u planirane i projektovane vremenske džepove, nekako ćete izaći na kraj. Naprimjer, svaki put kada pravim i džem po receptu svoje prijateljice, uvijek se dobro upitam da li će to moći. Dakle, svaki novi izazov moram maksimalno odgovorno i dobro isplanirati kako bih mu mogla odgovoriti. Ali, moram priznati, bilo je i odricanja, i to velikih, kad sam privatno stavljalas u drugi plan u odnosu na obaveze s posla.

Koja je Vaša poruka za žene koje planiraju graditi svoju profesionalnu karijeru u sektoru sigurnosti BiH?

Moraju znati gdje dolaze i šta žele. Poželjno je i da imaju lijep osmijeh i odgovarajuću komunikativnost, ali ako je to sve što imaju, onda to nije dovoljno. Prema tome, svaki čovjek, bio to muškarac ili žena, mora znati gdje dolazi kada se odluči zaposliti u sektor bezbjednosti, šta želi, te biti pošten prema sebi i onome što ga očekuje. Mora znati da pred njim stoji mnogo stručnog usavršavanja i ličnog odricanja. Pred njim stoji i dosta lične i kolektivne sreće, te rezultata vrlo kreativnog i korisnog rada kojem malo ko može odoliti.

Activité réalisée avec l'appui du

Canada

moškim kolegama stvarajuju u oblasti obrane i sigurnosti. Žene se svojim uokzom žene treba da zavrijedjuju više pažnje u policijskim strukturama u BiH. Nedovoljno

Class Summary 12/4

Revo, Bosna i Hercegovina

Udruženje (CSS) osnovan je 2001. godine sa sedištem u

tanjima, kao i promociji i očuvanju
nosnoj politici u Bosni i Hercegovini.

skih struktura i pravila u Jugoistočne Evrope.

Postotak žena u vojnikima je još uvek niski, ali se u posljednjih godinama počinju primjenjivati mera za poboljšanje pozicije žena u vojsci. Mali je postotak žena koje su dosegle najviše pozicije u institucijama sektora sigurnosti. Žene treba da zavri-
ziv: Žena koja zna svoj posao može da donese mnoge kvalitativne promjene. Policijski posao nije zanimanje, već na-
vojnik znači prevashodno biti human. Još uvijek imamo prostora za napredovanje. Mali je postotak žena koje su
nivou. Postoje jednakne šanse, ali nejednako interesovanje za vojni ili policijski poziv. Žena koja zna svoj posao mo-
tu. Žene se svojim dokazanim radom, znanjem i stručnošću trebaju nametnuti. Biti vojnik znači prevashodno biti